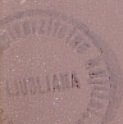

6-7

MLA DIKA

1972

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC

1972 leto XVI. štev. 6-7

VSEBINA

S tabora na študijske dni	101
Zora Tavčar: Ovčka	102
N. Jeločnik: Krstna predstava Rebulove »Pilatove žene«	102
Rado Bednarik: sedemdesetletnik	105
Anton Kacin: Prof. Filip Terčelj	106
Krstna predstava Mahničeva Slovenskega satira	107
Neva Regent: Gledam skozi črna očala	109
Jure Koritnik: Socialna	109
Prižgali bomo olimpijski ogenj	109
Maks Šah: Ob koncu šolskega leta	110
Mate: Pravice gospodinskih pomočnic	111
Lojze Spacal razstavlja	113
Mojca Rant: Košnja na platinini	115
M. Šah: Koliko nas je in kakšni smo	116
Alojz Tul: Otvoritev železniške proge Trst - Herpelje	117
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura	118
Vrtovi muz: Knjige, gledališče	120
Na platnicah: Študijski dnevi v Dragi 1972; Dolg jezik naših sodelavcev; Sporočila; Pojasnilo	

Revijo izdaja uredniški odbor: Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc, Franc Mljač, Sergij Pahor, Jože Peterlin (glavni urednik), Zora Tavčar, Maks Šah, Drago Štoka in Edvard Žerjal (likovna oprema)

Zunanja oprema
EDVARD ŽERJAL

Vsi pisci in uredniki sodelujejo brezplačno

Uredništvo in uprava: 34133 Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189 - Poduredništvo v Gorici: SKAD

Poštni tekoči račun 11/7019
»Mladika« - Trst

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

tisk »graphart« trst, rossetti 14
telefon 77 21 51

ŠTUDIJSKI DNEVI V DRAGI 1972

S P O R E D

SOBOTA, 2. SEPTEMBRA:

Ob 17. uri: Začetek

Pevski zbor bo zapel udeležencem pesem v pozdrav.
Predavanje: O IDEJNEM PLURALIZMU.

Govori dr. ing. Boris SANCIN, ravnatelj programskega odseka na radiu v Trstu.

DISKUSIJA.

NEDELJA, 3. SEPTEMBRA:

Ob 8,30 uri: Nedeljska maša z nagovorom dr. Janeza JENKA, škofa v Kopru.

Ob 10,00 uri: Predavanje SVOBODA VESTI KOT IZRAZ ČLOVEKOVEGA DOSTOJANSTVA. Govori dr. Lojze ŠUŠTAR, škofov vikar v Churu v Švici.

Ob 11.30 uri: Predavanje: VREDNOTE TRADICIONALNE DRUŽBE V KONFLIKTU Z MODERNO. Govori dr. Stane JUŽNIČ, profesor na fakulteti za sociologijo, pol. vede in novinarstvo univerze v Ljubljani.

DISKUSIJA.

Ob 13.00 uri: KOSILO.

Ob 16.00 uri: ORIS STANJA NARODNE SKUPNOSTI NA KOROŠKEM, V BENEŠKI SLOVENIJI IN NA TRŽAŠKEM TER GORIŠKEM.

Poročajo predstavniki teh dežel.

Nato predavanje:

O SPREMENLJIVOSTI IN NESPREMENLJIVOSTI VREDNOT. Govori prof. Josip VIDMAR, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

DISKUSIJA.

PONEDELJEK, 4. SEPTEMBRA:

IZLETI V TRŽAŠKO OKOLICO
če bo zanje zadosti udeležencev.

PS.: Vedno je mišljen italijanski čas!

Študijski dnevi imajo značaj odkritega izražanja mnenj in pogledov in soočenja različnih nazorov ob spoštovanju vseh. Zato vabimo na to srečanje slovenske izobražence iz zamejstva, iz Slovenije in zdomstva, vse, ki iskreno iščejo rešitev naših narodnih in kulturnih problemov in ki čutijo odgovornost svojega poslanstva.

Posamezna številka Mladike stane 250 lir. Celoletna naročnina 2500 lir. Letna naročnina za Jugoslavijo 60 din. Letna naročnina za druge države je 6 US dolarjev ali enakovreden znesek v tuji valuti.

Aleksij Pregarc, Matejka Maver in Franko Žerjal v Slovenskem satiru

S TABORA NA ŠTUDIJSKE DNI

Tabor na Repentabru ostaja s svojo zgodovino in značajem še vedno množična ljudska prireditev Slovenske prosvete od njegovega začetka do danes. V štiriindvajsetih letih je ljudem prirasel k srcu in Repentabor je postal vsako poletje nepogrešljivo srečanje. Veličastna je zgodovina repentaborskih prireditev, posebno iz zgodnje poveljne dobe, ko je pomenil tabor simbol svobode in hrepenenja nešteti. V zvestobi slovenskemu izročilu je v spreminjajočih se razmerah taborska misel vedno osvajala in pritegovala k sebi množice.

Mirno lahko zapišemo, da je slovenski tabor na Repentabru ena izmed redkih čisto slovenskih prosvetnih manifestacij na Tržaškem, ki išče vsako leto prikladnejši in odgovarjajoči izraz narodnega kulturnega življenja naših ljudi. Tabor pa želi tudi vsako leto potrditi vero v moč narodnega življenja zamejskih Slovencev, v moč, ki je ne bo mogel nihče streči, če bodo le oni sami z vso voljo in močjo hoteli živeti.

Letošnji tabor je bil tak dokaz: Kanaška dolina, o kateri so mnogi mislili, da ne živi več, je pela tako lepo in tako pristrčno, da je občudovala melodijo in voljo starejših in mlajših pevcev množica, ki za to melodijo izpod Višarij ni vedela.

Tridesetorica igravcev Slovenskega odra pa je odigrala in prepela pesem v igri kot popotni pevec satir o sreči in veselju, žalosti in bolešči, pa o veri in upanju slovenskih ljudi.

Tudi letošnji tabor je bil tako nova pesem in nova povezava nas vseh, ki živimo najbolj na zapadu. Ne dvomimo, da so izraz naše sreče in bolečine čuli vsi Slovenci.

Medtem ko beležimo uspeh letošnjega tabora na Repentabru, mislimo že na študijske dneve v Dragi, ki jih pripravlja Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta. Spored objavljamo na platnicah te številke. Po dosedanjih uspešnih srečanjih ne dvomimo, da bo tudi letošnja »Draga« pritegnila lepo število slovenskih izobražencev od blizu in daleč ter jih povezala med seboj.

Krstna predstava Rebulove »Pilatove žene« v Buenos Airesu

Kulturna sezona je v Buenos Airesu prav v teh mesecih na višku. V zadnji številki smo v rubriki Slovenski poldnevnik navedli načrte Slovenske kulturne akcije in omenili, da bo osrednji in največji dogodek letošnje sezone Rebulova Pilatova žena.

Ker je ta slovenska prireditev sredi latinske Amerike pomembna prav zaradi avtorja s Tržaške tudi za nas, si dovoljujemo natisniti uvodno razmišljanje o Rebulovi drami in o predstavi, kot ga je objavil režiser tega dela, Nikolaj Jeločnik, v Glasu Slovenske kulturne akcije.

Nikolaj Jeločnik piše o predstavi takole:

Gledališki odsek in z njim vsa Slovenska kulturna akcija živita predvečer velikega dogodka: odrski krst izvirne slovenske drame v Buenos Airesu.

Za lansko veliko noč je slovenski igralski zbor na tržaškem radiu v režiji prof. Jožeta Peterlina izvajal novo slovensko dramsko delo »Pilatova žena«, ki ga je napisal mojster romana V Sibilinem vetru, tržaški rojak, Alojz Rebula. Zadnjo podobno drame je natisnila tržaška slovenska revija Mladika v lanskem 4. številki (v celoti je besedilo natisnjeno v koledarju celjske Mohorjeve družbe). Ob branju prizora v Mladiki se je v nas rodila želja, da bi Pilatovo ženo gledali na odru v Buenos Airesu. Avtor Krščanske avanture, Škandala križa v škandalu Cerkve, dnevnika Gorje zelenemu drevesu, eseja o Prešernovem krščanstvu, pa monumentalne meditacije o Liku Sinu človekovega se je naši smeli prošnji, da nam radijski libreto dovoli v odrsko upodobitev, ročno odzval in nam zaželeno besedilo rad poslal, prav gotovo v pričakovanju tega, kaj utegneta slovenska gledališka prizadevnost in zmogljivost pod južnimi zvezdami iz njegovega radijskega libreta ustvariti na odru.

Rebulova radijska igra nas je prevzela: ne le kot zgovoren, a redek

V polmraku pod najnižjim obokom starinske baročne cerkvice je na dnu kora gluhi mežnar Kôrel gonil meh. V presledku, ko je organist obupan dvignil svoje orjaške, testeno mehke roke iznad tipk, ker smo se otroci ponovno zmotili, je Kôrel brez prestanka dvigal in spuščal škripajoče lopute, da je po prazni cerkvi odmevalo kakor težko sopeče dihanje orjaške živali. Potem je organist spet potopil prste med tipke, kakor jih mati ljubeče polaga v vzhajano testo, in je gnetel z odprtimi registri ves zamaknjen neko sladko prvoobhajilsko melodijo. Otroška grla so spet povzela, da so škripale podnice starega kora od prestopajočih se sandalčkov. Zaripli obrazi hribovskih fantičkov in mile okrogle oči plavalasih deklic s kitkami so še vedno ne povsem ubrano pobirali med bogatimi akordi organistovimi melodijo, da je donelo po cerkveni ladji kakor ob slovesni peti maši:

»Spet kliče nas venčani maj...«

Od starosti pomodrele, orjaške roke so prevzeto izrivalo in porivalo črne registre na orglah in odstirale organistove že davno v spominu pokopane ure prvega obhajila. Potem so segle po nov šop not, ki jih je bil sam prepisal za vsakega malega pevca

Zora Tavčar

OVČKA

posebej. Izpisane so bile z lepimi, velikimi podolgastimi notami, ki so sedele na črtah kot zdravi, čvrsti ptički, ki imajo vsak hip zleteti. Tenka melodija, ki jo je ljubeče okrasil z akordi in preliv, se je izvila izpod njegovih prstov. Vendar nismo upali povzeti, čakali smo na kimljaj njegove orjaške sive glave. In šele ko je stari, dobri organist Cvek spodbujajoče kimnil in z rameni zanihal v taktu, smo kot splašeni ptički začeli naglo pobirati glavnice not, dokler se nismo ob hudem pogledu unesli in pridno upočasnili v taktu nihanja pleše nad venčkom njegovih belih las. Sršeče bele obrvi so spodbudno štrlele kot dve zmršeni slamnati nadstrešji nad vdolbinama udratih sinjih oči in vztrepetavale v taktu:

»En, dva, tri, en dva tri...«

Kadar smo se zmotili, so se roke karajoče dvignile in obstale v tišini, kakor da jih je duhovnik razprostrl v povzdigovanje. Celo Kôrel je spustil lopute, da so se izdihavale s piskajočim šumom same od sebe. Včasih je v tišino udril lajež farovškega Sultana ali dretje Sotlarjeve Pepce, ki se je z napol hrvaškimi kletvicami izdiral na malega Tončka, sina, ki ga je bila nezaželenega prinesla od nekod s služenja na Hrvaškem. Takrat je blagi organist naglo pobrskal med tipkami in zabrisal kletvice z odlomkom kakšne angelске melodije.

Nazadnje je bil »venčani maj« izpiljen in stari organist je razdelil novo pahljačo not, silen v svoji postavi neke visoko nad nami kakor orjaški petelin nad drobnimi piščanci. Tiščali smo glave med ramena, kakor da bo zdaj zdaj katerega šavsnil, če ne bo dovolj pozoren: kajti petje, to je bil svet obred in gorje mu, ki bi se zahihital ali se kam zazijal! Ko je pomirjen ošinil krotko in pozorno jatico pod seboj, je potunkal dlani v tipke, prevzet, ko da jih pomaka v blagoslovljeno vodo. Prebiral je akorde odsoten, ko da je pozabil na nas.

Pa tudi jaz sem takrat pozabila nanj. Orgle so me prenesle v naslednje jutro, ko bo po razsvetljeni cerkveni ladji stopal škof, pod oboki bodo grmele orgle z odprtimi registri in v belih oblekah — — —

Med moje sanjarije je veter zanašal s farovškega vrta sladke vonj: morale so biti lilije, ki jih je kuharica Pavla nasadila cele lehe, kakor da misli z njimi zasuti vse prvoobhajance. Morale so nihati v vetru, razkošno bele v dolgih strnjenih vrstah kakor nune v procesiji, vse nagnjene malo naprej. Veter jih niha in pri tem širijo daleč naokrog tisti nežni, sladki vonj, da — — —

»Kam si se pa zazijala! Že trikrat smo začeli!« me je zmotil organistov strogi glas. Stresla sem se. Vsi so se ozrli vame in postalo me je neznansko sram. Že tako mi je bilo vedno nerodno, malo zato, ker sem bila tako dolga, najbolj razpotegnjena med vsemi, potem pa tudi zato, ker me je mama zmeraj oblačila tako, da sem izstopala med drugimi. Tista drugačnost, tista nekakšna gosposkost me je zmeraj navdajala z občutkom krivde. Splašeno sem se ozrla naokrog. Dečki so se dregnili s komolci, deklince so se zahihitale, a blagi Cvek jih je ukrotil z očmi in vse je bilo kot prej.

Le jaz sem imela solze v grlu. Kajti nihče ni razumel, da to, da sem preslišala petje, ni bila raztresenost, temveč zamaknjenost, nekakšno občutje sreče. Bilo je čudovito, da je bilo sobotno popoldne v maju. Da dišijo lilije iz vrta kuharice Pavle. Da škripje stari meh kakor bi sopla velika žival. Da so cerkvena okna na stežaj odprta in se križajo pod baročnimi oboki snopi sončne svetlobe. In da sem bila pred dobro uro pri spovedi in sem sedaj brez greha. Biti brez greha pa je kakor biti iz same svetlobe, skoraj breztelesen, kakor oblak na sončnem majskem nebesu.

Zato me trda organistova beseda ni zadela v živo in niti hihitanje ne, solze v grlu so bile samo od sladke ganjenosti in morda tudi od rahle otožnosti, da ne morem nikomur dati od te blaženosti, ker je nihče ne potrebuje.

Tako sem z vsem tem preobiljem v sebi odšla po vaji v majsko vaško popoldne, vsa pripravljena, da razdam svojo prvoobhajilsko vzhičenost. A komu?

Odšla sem čez vaški trg, stopala po glavni ulici med postavnimi hišami in za staro orjaško lipo zavila v ozko uličico. Od daleč sem zagledala v oknu orjaški obris postavne ženske s kito, speto na tilniku. Soseđa Fanika! Ukopana v prevelike copate je vsa zdrava in prisebna mesila šarkelj, ko sem se nagnila skozi njeno odprto pritlično okno. Obrisala si je svoje moške roke, ki so znale ugneti testo, da je rumeno naraslo kot pena in se pečeno raztapljalo v ustih, in me povabila noter. Ni bila potrebna moje dobrote, nasprotno, sama me je hotela zasuti z njo. V star Domoljub mi je zavila doma pripravljen malinov sok za prvoobhajilsko kosilo. In šarkelj, ki ga je mesila, bo prav tako zame, rožinov šarkelj, ki se raztaplja v ustih! Razorožena sem se umaknila z okna, Fanika pa ni potrebovala drugega kot malo miru, da v svojem gospodinjstvem transu domesi svoj šarkelj. Zahvalila sem se ji in se ozrla čez pot na ono stran, kjer je obrasel krog in krog z vinsko trto stal med drevjem kot hiška iz pravljičice dom sosedo Ivanke. Vso zadnjo steno so, tesno zvrščene na poličkah, prekrivale begonije, pelargonije in nageljni, po dvorišču pa se je rumeno-rjavo-črno pobliskavalo; morale so biti kokoši, ki jim je bil pravkar nekdo vrgel zrnja in jih vznemiril, da so požrešno vzfrfotale. Zdaj zdaj se mora prikazati sosedo Ivanka! Težko, da bi me bila, radovednica, prezrla, ko sem hitela mimo pod njeno vrtno ograjo. Ivanka je bila namreč šivilja in gotovo me bo poklicala, da mi pokaže skončano obleko.

In res se je tisti hip nad potjo za vrtno ograjo prikazal vedno nasmejani, okrogli obraz sosedo Ivanke. Njena štajerska dobrodušnost ji je zaokrožila lica in boke in tudi njeno srce je bilo široko. Imela je grlen, topel in temen ženski glas. In ta glas je zdaj pozabil na pomerjanje obleke. Ivankina čustvena narava se je raznežila ob jutrišnji prvoobhajanki in glas se ji je zares malo zatresel, ko je poklicala:

primer svezja in zdravja v slovenski radijski dramatiki; tudi ne samo kot dognan literarni tekst, ki z bogatijo svoje izvirne metaforike, novega, evropsko merjenega in klesanega sloga z gosposkostjo avtorjeve slovenske besede, tako daleč od preživetega domačijstva, kot ji v sodobnem slovenskem slovstvu zastoni iščeš par, vodi slovensko beletristiko na evropsko in svetovno raven; prevzela nas je čez vse drugo po svoji globoki tematiki, tako sodobno govoreni pokoncilskemu človeku našega atomskega veka vesoljcev; po živi podobi razkristjanjenega in desakraliziranega sodobja, ki jo zna avtor v nizu osmerih dialogov zgodovinskih oseb — večina od njih ima svoj dobršen delež v odrešenjski tragediji na Kalvariji — naslikati in naobrniti na zdanjost: osebe Rebulove drame Pilatova žena so osebe naših dni, njihova tesnoba naša tesnoba, njihovi konflikti naši konflikti, njihova usodnost naša usodnost — Ga'lla, soproga rimskega prokuratorja Poncija Pilata, veliki duhovnik Kajfa, Pilat sam, evangelist Janez, Gallina židovska sekretarka Deborah: vsi ti liki so danes enako živi, kot so bili živi v dneh pasijonskega dogodka v okupiranem Jeruzalemu; žive v času in prostoru, ki ga mi dihamo in mi živimo; ne nazadnje — žive v nas samih z vso človečnostjo, strastmi, psihično travmo, v stiski človekove duhovne revščine — kot oni, tudi mi pričakujoč rešenja s podzavednim klicem: pridi, ne mudi se, čakamo — brez tebe je življenje nesmisel, je nič, je absurd!

Spodbujeni po Rebulovem radijskem libretu smo se prizadevno lotili njegove odrske podobe, ki jo bomo zlahtne gledališke dejavnosti žejnemu slovenskemu gledalcu v Buenos Airesu pokazali v prvih avgustovih dneh.

Scenično uprizoritev Pilatove žene smo dramaturško in režijsko postavili kot izviren sakralen gledališki akt. Prav zato smo dramo za našo predstavo tudi nazvali sakralna drama. V prepričanju, da more gledališče naših dni najti svojo pravšno pot iz krize, v katero ga je bil zapeljal sodobni nihilistični absurдни strukturalizem, edinole v vrnitvi k svojemu človečanskemu praviru: k ekstazi, sakralnosti, ritualu, smo Rebulovo besedilo sicer ohranili doce-

la nedotaknjeno, a gledališko ga bomo skušali predstaviti komunitarno človeško kot nekakšno občasno bogoslužje božje besede in mu v plačtini upodobitvi pred gledalcem vtisniti patino sakralne misterioznosti in gledališkega rituala, brez katerih resničnega gledališča ni; tu si družno podajata roki dehteča poetika avtorjevega teksta in igralsko doživljanje odrskih ustvarjalcev, ki naj s kretnjo, z besedo, tudi z molkom — pa še kako z molkom! — s samo svojo dimenzijsko prisotnostjo v živem prostoru dramo ožive, zažive in dožive: dožive z njimi tudi gledalci, katerim je igralčevo opravilo namenjeno.

V mnogočem se tako zastavljena uprizoritev loči in oddalji od običajne gledališke predstave. Že to, da ne bomo za igranje uporabljali odra, marveč sredino avditorija, kjer bomo skušali ustvariti nekakšno gledališče brez zastora, kjer bomo na dotik roke igralca z gledalcem, je vsaj za naš buenosaireski slovenski poskus novost: ni iskanje atrakcije, pač pa nujnost, da svojo igro gledalcu scela približamo, poderemo vse umetno ustvarjene scenične prepreke med igralcem in avditorijem, pa da gledalca nekako prisilimo iz običajne gledalske letargije v aktivni poseg k igri. Gledalec se po našem načinu uprizorjanja že ne more več odtegniti igralcu, ki stoji pred njim, se k njemu klanja kot prijatelj k prijatelju: beseda, ki jo dramska oseba izgovarja v intimnosti igralskega prednašanja, naleti na večji odjek, če je gledalcu neposredno govorjena kot pa če bi jo od avditorija oddaljen govoril z odra; kretnja je naenkrat namenjena določenemu gledalcu; nema igra molka, »tišine, ki vplje do neba«, zadobi v takšni upodobitvi polno veljavnost, ne manjšo od filmskega posnetka igralčevega lica, ust, oči, obrvi na platnu v podesetorjeni fotografični povečavi; tu te povečave ni, pač pa je neposreden, živ, fizičen stik, ki je silovitejši od najboljše tehniško zmogljive fiktivnosti v filmu.

Od običajne gledališke igre se naša predstava loči tudi po tematiki snovi, ki jo kleše: ne gre le za določen zgodovinski akt, kot je, postavimo, atentat na Julija Cezarja v rimskem parlamentu; ali nesrečno vrtoглаva politika škotske kraljice Mari-

(dalje na str. 108)

»Fridi, pridi, imam krhke flancate!«

Ko sem prišla po tenki brvici čez jarek na njeno stran, pa je zmagala v njej prirojena radovednost:

»Jeeej, kako si lepo počesana! Ali te je mama navila ali so te peljali k frizerki?«

Pristrigli so me bili pri frizerki in navili in nadišavili. O, to se spodobi, posebno če ima človek tako lepo oblekco. »Jeeej, kako je lepa, stopi gor, v "hiši" visi, kakor sam puh je!«

Res je na žeblju viselo na obešalniki nekaj neznansko nežnega iz volančkov in bleščečega belega blaga, prekrito z izvezenim, pajčolansko tenkim tulom. Sosea mi je pomagala sleči krilce in mi poveznila kakor na lutko tisto puhasto stvarco, da sem bila v hipu kakor kraljična v knjigi pravljic. Bila je pregrešno lepa oblekca, kajti moja mama je ljubila lepe stvari. Jaz pa takrat še nisem imela smisla za lepe obleke in so me spravljale v zadrego in neugodje, ker so me delale drugačno od drugih, čeprav sem se čutila do pičice enaka z njimi. Tisto, kar je gledalo iz ogledala, nisem mogla biti jaz, temveč neka druga gosposka punčka iz mesta, mogoče moja daljna sestrična. Jaz sem bila namreč bolj deček kot deklica. Naj-srečnejša sem bila v povaljanih kratkih hlačah in starih sandalih tam nekje v grmičju za Savo, v toplem, sipkem pesku, s knjigo v naročju, ko je mimo bučala reka in so nad menoj kriče vzletavali fazani tja v kranjsko stran.

»Kaj ti ni všeč?« je zaskrbljeno dala roke v bok sosedu Ivanka. »In toliko dela je bilo z vsemi tistimi rožicami. Saj sem rekla tvoji mami, za Zoro, sem rekla, bi morali izbrati drugačen model, bolj...«

»Ne, ne, krasna oblekca je!« sem zagotovila in čim hitreje skušala zlesti iz tistih skrbljivo izdelanih tenčic in volančkov, da sem bila čim prej za skledo flancatov. Sosea Ivanka pa je bila že vsa solzna od ganjenosti. Prvo obhajilo! Jeeej, kako se dobro spomni, kako mi je bila sešila prvo oblekco, ko sem imela komaj leto! Bela z rdečimi in modrimi pičicami raznih velikosti. No, seveda, tudi prej sem že imela oblekco, nekaj neznansko gosposkega, pa tisto je moralo biti kupljeno v Ljubljani, nekakšen plašček s kapico. Ampak prvo oblekco, tisto mi je bila sešila ona!

»In zdaj prvoobhajilsko...« je pojokala ganjena v robček. Kako bo šle morala krotiti solze jutri v cerkvi! Raznežila se je, da sem še jaz dobila solzne oči! Končno me je nekdo razumel! Da, sosedu Ivanka je čutila z menoj, kaj je to prvo obhajilo! Samo da je ob najlepšem požvižgalo od naše domače ograje. Doma so me že pogrešili, najbrž so že tudi opazili moje dolge kostanjeve lase v Ivankinem oknu. Treba se je bilo naglo posloviti in steči po klancu navzdol.

Tako sem potem, ujeta za visoko ograjo domačega dvorišča, zaman stregla z očmi proti križpotju, od koder ni bilo nikogar, komur bi mogla razdati nekaj svojega preobilja, od katerega se mi je zdelo, da mi bo razgnalo prsi.

Tedaj je od daleč zameketalo. Ni bilo dvoma! Znova in še enkrat! Prav blizu je morala biti ovčka. Čeprav nismo imeli pravega hleva in nismo redili živali, je glas prihajal izpod naše lope. Pa ne da... moje otroško srce se je stisnilo v grozi. Moj očka je bil mesar in ovčka... Planila sem proti lopi, kamor je moj očka navadno zapiral vole in teličke, preden jih je zaklal.

V lesi je stala majhna bela ovčka, skoraj še janček. Srce se mi je raznežilo. Jasno, da ji moram rešiti življenje, to je moja prvoobhajilska naloga! Prosila bom očka — —, toda obšla me je skrb: kje bi jo imela, če mi jo očka res podari? In če jo je morda ves skrben kupil prav za nas, za prvoobhajilsko kosilo med sorodniki? — Vse moje pobožno vzhičenje je zamrlo ob tej klavni žrtvi, ki bo padla prav na čast mojega velikega, svetlega praznika.

Zakaj prav ona, tako majcena in bela, z rožnatimi gobčkom in rdečkastimi očki! — Pač sem ovčki okrog vratu, ker se bo mo-

rala žrtvovati zame. A ko sem tiščala ob svojem licu njeno toplo dlako in pod njo čutila utripanje njenega drobnega srčka, sem vedela, da jo moram na vsak način rešiti. Potem me je obšla misel, da bi jo lahko spustila. Da, izpustila, tudi če bi bila potem tepena! Ovčka bo pa le rešena smrti!

Odvezala sem jo od lese in jo na vrvici odpeljala potihem čez dvorišče. Že sva bili srečno na cesti. Po klančku navzgor — in morali sva zdrsniti mimo odprtega okna sosede Ivanke. Ali naju res ni opazila ali pa se ji je zdelo bolj varno, skriti se za zaveso. Vsekakor sva bili kar hitro na najlepšem travniku nad vasjo, v ogradi starega Mateja, ki je svoj travnik okrog in okrog obdal s trnovo mejo, da so celo kure puščale na njej svoje perje, če so hotele skoznjo. Opraskala sem si roke, da sem razmaknila mejo in potisnila ovčko skozi. Kožušček se ji je rahlo okrvavil, a bila je v slobodi. Veselo je blejalo in se vzpenjala čedalje više po zeleni vzpetini proti višnjevemu obzorju, polnemu sonca. Kmalu je utonila v preproge zelene detelje na vrhu.

Tedaj me je zgrabila za vrat trda, koščena roka. Za menoj je zrasel stari Matej, najbolj skop kmet v vasi, ki je rad s krepelcem prežal na tiste, ki so se drznili mendrati njegovo travo. In zdaj je držal za vrat majhno deklico! Ne kakega fantalina, zdaj je še ta dekliška zalega začela hoditi v škodo. »Tole z ovco bo tvoj oče plačal! Kaj plačal, nikoli se ne da plačati škoda, ki jo bo ta zver napravila v moji detelji! Zgini domov, jaz pa bom prignal žival k vam! Le pripravi očeta na to, le!«

Stekel je za trnovo mejo navzgor, jaz pa vsa prestrašena domov. Tam sem se zaprla v shrambo, dokler nisem zaslišala krika in vika. Stari Matej si je dal duška v svojem lastninskem besu. Mama me je iskala po hiši, da me natepe, oče pa je razvezal mošnjček in se široko opravičeval.

Tako se je izjalovil še zadnji sobotni poskus, da izkažem nekemu svojo dobroto. Povrh vsega je vsa vas zvedela za moj prvo-obhajilski podvig.

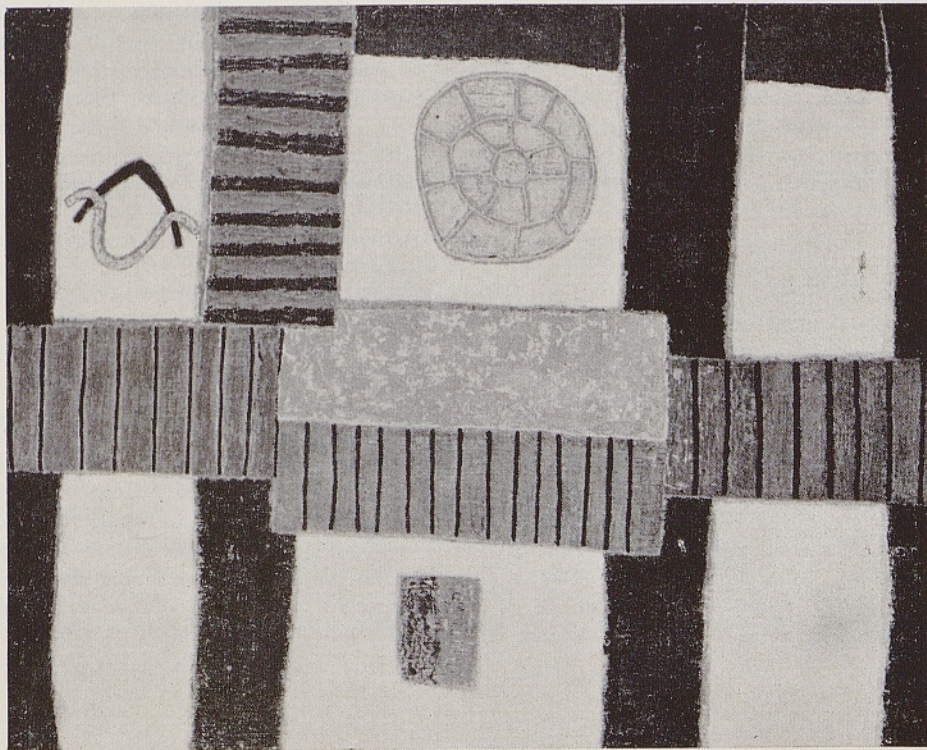
Mesa pa na dan prvega obhajila nisem jedla. Se tega ne vem, ali je bilo res ovčje ali pa so ga zaradi mene zamenjali s telečjim.

Rado Bednarik sedemdesetletnik

Te dni je dopolnil 70 let življenja ugledni kulturni in javni delavec prof. Rado Bednarik iz Gorice, neúradni garač za slovensko ljudstvo na Primorskem. Spomnimo naj le na njegovo publicistično dejavnost med obema vojnama, na njegovo delo za slovensko šolo po zadnji vojni, in spet na njegovo sodelovanje pri Novem listu, pri naši Mladiki, na urejevanje Trinkovega koledarja itd.

Jubilantu kličemo ob sedemdesetletnici še na mnoga zdrava, plodna in zadovoljna leta med nami!

Lojze Spacal:
Kraški ganjki in stopnice
(1960)

spominski zapisi
iz naše
bližnje preteklosti

Anton Kacin

Prof. Filip Terčelj

(prosvetni organizator, pesnik in pisatelj)

V letih neposredno po prvi svetovni vojni je na Goriškem silno prjamjkovalo ljudi za vsako javno delo. Nastajale so nove razmere in potreba po domačih prosvetnih in drugih delavcih je bila vedno bolj občutna. Za organizacijo odgovorni moške so jih začeli iskati v Ljubljani in tudi drugod po Sloveniji. Prišli so tudi do imena Filip Terčelj, ki je bilo takrat še čisto neznano. Terčelj je bil doma v Šturjah pri Ajdovščini v Vipavski dolini, kjer se je rodil dne 2. februarja 1892. Vas Šturje loči od Ajdovščine le potok Hubelj, ki pa je bil istočasno tudi meja med goriško in kranjsko deželo. Zato so bili šturci za Goričane Kranjci. To je moral v vročih političnih bojih večkrat slišati dr. Anton Breclj, ki je bil zdravnik v Gorici in hud novostrujar. Tudi on je bil iz Šturij. Danes je ta ozki separatizem hvala Bogu že pozabljen.

Šturje so bile upravno in cerkveno odvisne od Ljubljane. Zato je bilo naravno, da je Terčelj šel v gimnazijo v škofoy zavod v Šentvidu in potem v bogoslovje v Ljubljani. Po novi maši je bil kaplan v Škofiji Lokj. Ko se je vojna končala, so ga poslali v Nemčijo študirat ustroj in delovanje katoliških prosvetnih organizacij. Kdo je Goričane opozoril nanj, je danes težko reči. Morda je vedel zanj Ivan Rejec, župnik v vipavskem Svetem Križu, od koder se lepo vidi v Šturje. Gotovo je, da je Terčelju škof Bonaventura Jeglič rad dal dovoljenje, da zapusti škofijo in gre na Goriško.

Iti iz Ljubljane v Vipavsko dolino pa ni bilo prav lahko. Rapalska pogodba je bila sicer že podpisana in potrjena, a redni promet s potnimi listi še ni bil urejen. Zato se je Terčelj odločil za krajšo pot, namreč po tiho-tapskih stezah čez mejo iz Žirov v Idrijo.

Če se prav spominjam, je bilo v začetku leta 1922, ko smo ga v Idriji pričakovali. Prostor Katoliške delavske družbe so bili tisti večer natlačeno polni. Člani družbe so prišli, da bi pozdravili novega organizatorja, katerega pa ni poznal nihče. Le dekan Arko, ki je bil v času Terčeljevega rojstva župnik v Šturjah ter je Terčelja verjetno krstil, je nekaj vedel o njem. Čakali smo potrpežljivo, ker smo vedeli, da se lahko kje zamudi. Po cesti je iz Žirov do Idrije skoraj tri ure hoda, po kontrabantskih stezah seveda znatno več. Prišel je s precejšnjo zamudo. Videti ni bil prav nič utrujen. Ko je začel govoriti, smo vsi prisluhnili. Takoj je našel duševni stik s poslušalci in potem je vezal pozornost vseh prav do konca govora, ki je trajal več kot eno uro. Poslušali pa bi ga bili še naprej. Nekaj toplega, osebnega je bilo v njegovih besedah. Tako sugestivnega ljudskega govornika do tedaj in tudi pozneje nisem slišal. Ko se je precej pozno poslovil in odšel z dekanom Arkom, je bilo žal vsem.

Podzavestno smo čutili, da bo Terčelj poklicani voditelj naših društev.

To je res postal. Ko je prišel v Gorico, se je takoj lotil dela. Na Goriškem je že pred vojno obstajalo precej prosvetnih društev, ki so bila včlanjena v Slovenski krščansko-socialni zvezi, kj kot prosvetna centrala ni imela političnega značaja. Terčelj je začel graditi na tem temelju. Imel je srečne ideje in razpoloženje ljudi je bilo tako, da so bili z navdušenjem pripravljeni delati pri prosvetni in sploh pri vseh narodnih organizacijah. Tako ugodnih pogojev genialen organizator ne najde zlepa.

Terčelj je čutil, da je prosvetni centrali treba dati novo ime. Predlagal je, naj se imenuje Prosvetna zveza. Ko so bile priprave končane, je David Doktorič, duhovnik in komponist, po njegovem naročilu sklical na dan 5. oktobra 1922 ustanovni občni zbor Prosvetne zveze. Nova prosvetna matica je združila vsa takrat že obstoječa prosvetna društva, ki so delovala po verskih načelih. Terčelj, ki je bil izvoljen za glavnega tajnika, se ni zadovoljil s tem. Začel je ustanavljati društva povsod, tudi v najbolj odročnih krajih, kamor ni bila dotlej segla še nobena organizacija. Tistih pet ali šest let od ustanovitve Prosvetne zveze do razpusta vseh društev leta 1928 je Terčelj razvijal neverjetno delavnost. Stalno je hodil predavat v društva in kot revizor Prosvetne zveze je pregledoval njihovo delovanje ter dajal nasvete. Osebnost je reševal vse težje zadeve, katerih ni manjkalo. Poleg tega je pridigal ob vseh slovesnih prilikah po vsej deželi. Kadar je bilo rečeno, da bo pridigal Terčelj, je bila cerkev nabito polna. Še sedaj imam pred očmi ljudi v domači cerkvi, ki so ga poslušali nepremično, kot zamaknjeni. Vpliv njegove besede na množice je bil nenavaden. Terčelj je bil človek družbe. Ljudje in delo zanje so mu bili potrebni kot zrak za dihanje. Osamljenost ga je ubijala.

Ako ni bil kje na deželi, je uradoval v Gorici, odgovarjal na številne dopise, vodil seje odbora Prosvetne zveze in pisal v časopise. Tudi je poučeval verouk in slovenščino v dijaškem zavodu Alojzijevejšče.

Zavedal se je, da morajo imeti društva svoje glasilo. Mesečnik Mladika se je bil z novim letom 1923 preselil v Slovenijo. Drugega primerne lista za objave iz društvenega življenja ni bilo. Zato je v marcu 1923 začel izdajati mesečnik Naš čolnič, ki je izhajal do konca 1928. Vseh šest letnikov je uredil Terčelj in prve tri je napisal večinoma sam. Naš čolnič je verno ogledalo takratnega društvenega življenja v Gorici in po deželi. V prvih letnikih so posebno važni »Pomenki«. To so zelo

poljudno pisane sociološke razprave, katere je pozneje organično združil v vzgojni čitanki »Za domačim ognjiščem«, ki je izšla v založbi Goriške Mohorjeve družbe leta 1927. V Našem čolnihu je objavil tudi nekaj črtic iz ljudskega življenja. Osem črtic je pozneje napisal za družinski mesečnik Družina, ki je izhajal v letih 1929 in 1930. To drobno pripovedno literaturo, ki nima umetniških ambicij niti ne rešuje hudih problemov, a se prijetno bere, ker je vzeta iz utripajočega vsakdanjega domačega življenja ter je polna smešnih položajev, je zbral in izdal pri Goriški Mohorjevi družbi s skupnim naslovom »Utrinki«. Čeprav so bile črtice že objavljene, je knjiga ležala na cenzuri od decembra 1935 do decembra 1936, torej točno eno leto. Terčelj se je v tej knjigi in še kje drugje podpisal kot Grivški po svoji rojstni vasi Grivče v štirski župniji.

V Naš čolnih je Terčelj pisal tudi pesmi. Imel je nekaj pristne pesniške žilice. Z lahkoto je obvladal ritem in rimo in znal je zadeti pravi ljudski ton. Njegove pesmi so lahko otožne. Zelo veliko je nabožnih. V štirih velikih cerkvenih pesmaricah, katere je izdal Goriška Mohorjeva družba med leti 1929 in 1933, ima Terčelj lepo število besedil. Samo v pesmarici Gospodov dan je od sto tekstov dvajštirideset Terčeljevih.

Prosvetna zveza je prirejala razne tečaje, kot socialno-pedagoške, telovadne, za dekleta pa gospodinjke, potem prosvetne tekme, predavanja in sploh vse, kar je pospeševalo delovanje društev in dvigalo izobrazbo članov. Samo predavanj je po poročilu, ki ga je Terčelj sam objavil v Jadranskem almanahu za 1925-1930, priredila v šestih letih 1702. Pri delu v Prosvetni zvezi je bil Terčelj nedosegljiv. Njegov vpliv na slovensko javnost je bil tistih pet ali šest let večji kot vpliv katerega koli takratnega javnega delavca.

V letu 1928 je fašistična oblast razpustila vsa društva. Prosvetna zveza ni imela več povoda za obstanek. Terčelj je z njo izgubil naravno področje svojega dela. Še usodnejše pa je bilo, da je izgubil stik z ljudstvom. Bil je še poln energij, a ni imel več odzivnega prostora za izživljanje. Delal pa je še vedno. Napisal je šmarnice

»Marija, naše življenje« (1928) in zelo potrebno knjigo »Mati uči otroka moliti« (1930). To je priročnik za pouk krščanskega nauka v družinskem krogu. Za 25-letnico škofovskega posvečenja nadškofa dr. Sedeja leta 1931 je uredil in deloma sam napisal posebno spominsko brošuro.

Jeseni 1931 so v Brdih zaprli nekaj fantov, a so jih kmalu izpustili. Dne 30. decembra pa so aretirali Terčelja, Lojzeta Bratuža in nekaj fantov v Gorici. Obtožili so jih, da so organizirali teroristično tolpo. Terčelja so imeli zaprtega pet mesecev. Nato so ga obsodili na pet let konfinacije. Eno leto je preživel v Campobasso; potem so ga na posredovanje najvišjih cerkvenih krogov izpustili. Vrnil se je na Goriško živčno skoraj zlomljen. Dela ni imel nobenega. Društev ni bilo več, časopis ni izhajal nobeden. Dobiti ni mogel niti najskromnejše cerkvene službe, ker fašistična oblast ni dovolila. Zato se je moral umakniti v Ljubljano, kjer je postal srednješolski katehet. V Ljubljani sem ga videl še enkrat ob kratkem obisku malo pred začetkom druge svetovne vojne. Bilo je zadnjič. Ni se pritoževal, a vidno je bilo, da se ne počuti dobro. Manjkalo mu je domače ozračje, življenje med ljudmi, iz katerih je izšel in s katerimi so ga vezale vse duševne niti. V Ljubljani je napisal za Goriško Mohorjevo družbo svoje zadnje delo, namreč večerniško povest »Vozniki«, ki je bila natisnjena v juniju 1940. Prav tiste dni je Italija stopila v vojno. Zato »Vozniki« niso smeli iziti; čakati so morali do konca vojne. Dejanje te povesti, ki je prestavljena tudi v francoščino, je Terčelj postavil v Vipavsko dolino.

Med vojno in po vojni se mu ni godilo dobro. Trpel je veliko in bil je tudi zaprt. Čas je bil skrajno neugoden. Leta 1945 je s prijateljem Francem Krašno upravljal župniji Sorico in Davče. Tam pa ga je zadela smrt, ki še ni in najbrž nikoli ne bo dodobra pojasnjena. Po do sedaj znanih podatkih je dne 7. januarja 1946 patrolja mejne straže ob stari jugoslovansko-italijanski meji, torej ne ob demarkacijski črti med pasoma A in B, prišla Terčelja in njegovega sobrata Franca Krašna in ju ustrelila. Tako je tragično zaključil svoje dela, uspehov in trpljenja polno življenje profesor Filip Terčelj.

Krstna predstava Mahničevega Slovenskega satira

»Slovenski satir«, ki ga je igral Slovenski oder na repentaborskem taboru je zelo zanimiva dramska pesnitev. Če spomnimo na to, da je podoben »Kmečkemu revkijemu« in »Soldaškemu misere« (ti dve deli sta tvorili jedro pasijonu, ki ga je pred nekaj leti igralo tržaško Slovensko stalno gledališče), potem bomo imeli predstavo, kakšne vrste igra je to. Mirko Mahnič, ki je napisal te dramske tekste, je v izredno bogatem izboru narodnih pesmi našel iste motive in jih potem

tako razvrstil, da je v prvem primeru nastal čudovit pasijon, v primeru Satira pa drama naših ljudi na Koroškem, na Kranjskem in na Primorskem; igra, v kateri gledamo slovenske ljudi v različnih pokrajinah, kako se srečujejo v veselju in žalosti, v trpljenju in premagovanju, slišimo jih, ko govorijo starejši iz svojih izkušenj in mladi v svojem mladostnem zaletu. Iz vsega pa diha naša zemlja, pokrajina, ljudje, njihov vrisk in tudi jok. Povezuje pa te ljudi in pokrajine potujoči pevec — satir.

Prof. Mirko Mahnič je v Trstu po svojih gledaliških predstavah dobro znan. Po poklicu je lektor v ljubljanskem dramskem gledališču in profesor na akademiji za dramsko umetnost. Poleg tega pogosto režira in prav v tržaškem Slovenskem stalnem gledališču je zrežiral nekatere zelo uspele predstave. (Spomnimo prav na njegov Pasijon). Pa tudi na tržaškem radiu je že nekajkrat režiral Radijski oder, napisal pa zanj več zelo lepih tekstov, med njimi se

(dalje na 3. strani platnic)

Krstna predstava Rebulove »Pilatove žene« v Buenos Airesu

(nadaljevanje s str. 104)

je Stuart, ki jo slednjič spravi ob glavo; ali poetično, pa pretresljivo zapisane šekspirske kronike o angleških kraljih; ali weissovski inkvizitornost frankfurtskega protinacističnega procesa: pri Pilatovi ženi gre za mnogo več; gre za poseg določenih zgodovinskih oseb — prav gotovo so brez lastne zaslužnosti za vse čase prišle v Pasijon vseh štirih evangelistov — v najvišji sakralni akt vse zgodovine: v odrešenje na Kalvariji. A ker se ta odrešenijski akt v Mističnem Telesu, kot smo od otroških nog pečevani in poučeni, vsak dan znova obnavlja in ponavlja, ker se po njem tudi adamovec vsak dan znova rešuje, naj vede ali nevede, naj po sebi ali po bližnjem, so tudi liki, ki so v ta odrešenijski kalvarijski dej potegnjeni, nenehno živi — saj predstavljajo živega človeka, so živ človek, čigar spodrsrljaj pred Evinim jabolkom — o felix culpa! — nam je dal Kalvarijo.

Loči se naša predstava od običajnega gledališkega opravila tudi in čez vse drugo v tem, da igralci v nji niso le igralci, marveč nekakšni igralski svečeniki v službi svoje sakralne misije: njihov posej ni samo predstavljati in oživljati posamične po avtorju igrskega teksta zarisane igralske like, marveč tudi posredovati pozornemu gledalcu svoje igralsko in človeško doživljanje, uduhovljeno notranje soživetje z odrešenijskim aktom. V tem hotenju pa se igralec spoštljivo približa opraviilu resničnega duhovnika pred oltarjem: zato tudi njegova igra zadobi nadih tega, za čemer gledališko igralska hotenost v človeku iz pradaavnine teži: ekstaza, prečiščenje, odmik od snovnega sveta, dejanski »sacrum mysterium«, ki ga v naših dneh še najdeš v celotni prvinski pristnosti v japonski NO igri, v indijski bramanški obredni drami, v afriških črnskih misterijih, v ekstatičnosti plesne ritualike primitivcev, v pobožanstveni najvišji, dognani polnosti pa — v naši! Sacrum mysterium, ki je po starodavnem grškem misteriju rodil evropsko gledališče, ki je za Ajshilom, Sofoklom in Evripidom še enkrat v polnost zaživel v srednjeveški sakralni krščanski drami misterijev in moralitet, v elizabetinski baladno-

sti stafordskega barda Shakespeara, v zlatem veku španjolske dramatike autos sacramentales Caldérona in Lopeja, v prometejski ognjevitosti molierskega genija, pa danes zastrupljen po racionalizmu, pozitivizmu in nihilizmu absurdno gine.

Gledalec je pri naši predstavi tvorni, soigralski del igralčeve igre. Vsa kršna njegova pasivna prisotnost v avditoriju je izključena. V to precej pomore tudi amfiteatralna razmestitev gledalskega prostora, stereofonični odjek vseh muzikalno melodičnih in slušnih pomočkov pri predstavi, ki tokrat zaobsežejo ves gledalčev prostor in ga nekako uklenejo v svoj sferični svet. Pomorejo pa tudi vizualne danosti igralskega napona s plastičnimi projekcijami, svojsko, neobičajno osvetljavo igralcev, z nekakšno svetlobno razgibanostjo scene in avditorskega prostora.

Kaj je Pilatova žena? Drama sodobnega csamelega, bolj moderno povedano: alieniranega človeka, ki vsemu navkljub ne ve: ne kod, ne kam... Preprosto: iskanje in najdenje Jezusa. Z Gallo, Pilatovo ženo, tudi človek vesoljskega veka, dva tisoč let po križanju in dva tisoč let po velikonočnem vstajenju iz Arimatejčevega groba išče Jezusa, ki je edini, kar svet pomni, sam o sebi zatrdil na Pilatovo vprašanje, kaj je resnica: Jaz sem resnica! — in s tisto »enkratno suverenostjo, ki ji v zgodovini ni para«, kot pravi Rebula, pribil: »Nebo in zemlja bosta prešla, moje besede ne bodo prešle.« Pilatova žena je zanesljiv odgovor na problematiko človekove misije na svetu; je oznanilo veselja in vstajenja; je spodbudnost k veri v višje vrednote, kot je tvorna premoženjskost, ki je od danes na jutri; je klic v iskreno zaživetje z božjim, ustvarjenim svetom iz Hvalnice asiškega Ubožca, kjer brat Sonce in sestra Luna nista poetična metafora umetnikove domišljije, marveč živa resničnost, odrešena in posvečena po njem, ki je, kot bi bilo včeraj, preprosto dejal s komaj skromnim usmevom smehljaja: »Poglejte ptice na nebu... pogledajte lilije na polju...«; Pilatova žena je tudi v nemajhni meri nekakšna vstopna steza v »dimenzije Teilharda in Terezijino 'majo pot'«.

V TEH zamotanih dneh, ko celo visoke glave le prevečkrat ne vidijo več rešenjske poti, se nam zdi predstava, ki jo pripravljamo, nekakšna živa nujnost, ki naj posije z živostjo vsem poznanih pasijonskih oseb v te gobje brezdušne noči tehnizacije in apokaliptičnega kaosa vojska, prekucij, anarhije, prepirov, sporov, zmotnjav, ujm in nadlog — kot utrip božjega sonca. Namen, naglavni in najvišji namen naše predstave je, da slovenskega gledalca — če Bog da, morda kmalu tudi argentinskega — premnogokrat omahujočega na življenjski poti po moči gledališke magije okrepi z vero v Križ, z ljubeznijo v blaznost krščanstva, z zavzetostjo v kristjanovo odrešenijsko misijo in prisotnost v sodobnem razkristijanjenem svetu.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA, ki predstavo pripravlja s prizadevno pomočjo SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA v Buenos Airesu prav ob petindvajsetletnici prihoda prvih povojnih Slovencev iz italijanskih DP begunskih taborišč v Argentino, živi, kot smo zgoraj zapisali, predvečer velikega kulturnega, umetniškega in slovenskega dogodka: odrski krst izvirne slovenske drame. Od Rozmanovega Obscdili so Jezusa pred skoraj desetimi leti Gledališki odsek ni krstil izvirnega gledališkega dela. Tokrat je naše zadoščenje posebej veliko, ker prvič predstavljamo slovenskega zamejskega dramatika. Njegova pisateljska polnost in priznanost v domovini, v zamejstvu in zdomstvu sta zadostno poročstvo, da bo uprizoritev Rebulove Pilatove žene na odru zares med najvidnejšimi in najbolj ustvarjalnimi dogajenji vseh devetnajstih let življenja Slovenske kulturne akcije, pomembna uvertura v njen dvajsetletni jubilej.

Drznemo si zapisati, da skušamo s tem pomembnim gledališkim opravilom vsaj skromno opravičiti to, kar pričakuje od Kulturne akcije slovensko zdomstvo, še posebej pa vsa množična večina zdrave slovenske domovine, o čemer nas potrjuje tudi beseda prijatelja iz Rima, ki pozdravlja naše delo in o njem zatrdi: »... Vse več je zdaj v njem težnje po istem, za kar se tudi doma trudimo.«

Nikolaj Jeločnik

Gledam skozi črna očala

(Razmišljanja o odraslih)

Vstanem, se gibljem, govorim, toda povsod najdejo moji predstojniki kako malenkostno napako, ki jih moti. Če molče poslušam njihovo grajo, se vse nekoliko dolgočasno izteče, toda če včasih, kar je pogostoma, odprem tudi jaz usta, nastanejo sitnosti in neprijetnosti.

Nekega večera, ko nisem mogla zaspiti, sem premišljevala in se skoro nevoščljivo trudila, da bi prišle na dan kakšne napake odraslih. In res! Najprej mi je prišel na misel petletni bratranec. Moram priznati, da sem bila njegovega rojstva neizrečeno vesela in sleherno priliko sem izrabila, da sem šla v Nabrežino, kjer sem ga pestovala. Toda sedaj...! Vse, kar on počenja, je sveto, teta ga, po mojem mnenju, preveč razvaja. Če kakšno nakuha, jih tudi on dobi po zadnji plati, toda včasih mu je prizanešeno marsikaj in mora škodo na svoji koži plačati njegov večji brat.

Čeprav ne bi smela, vseeno pri kosilu rada zaužijem kapljico vina, pravzaprav: pol kozarca. Prijatelju mojega očeta pa se takrat naježita dlaka in lasje ter začne s svojo pridigo:

»Neva, ali se ne znaš nekoliko zadržati. Veš, ko sem imel jaz tvoja leta, še pogledal nisem steklenice in še dandanes si le redkokdaj zmožim konec jezika z rdečo tekočino!«

Zvečer pa, ko z glavo pokukam v bližnjo gostilno, ga opazim tam, v zadnjem, skritem kotičku, ko z rdečim nosom drži med rokama pol litra vina. Oblije me nenadna jeza, da mi vse le laže, toda nazadnje se nasmehnem živahnemu prizoru.

Kar imam še za neolikano napako odraslih, je sledeče: večkrat nas obišče stara znanka iz Selsljana. To je ženska vitke postave, pobarvanih oči kot pajac iz cirkusa in kratke oblekce. A vse to bi še šlo, ako se ne bi, govoreč s katerokoli osebo, započela človeku prav pred nos in govorila hitro kot vrtiljak. Vsega te opliuva, da si kot nakremženo piščice, nato pa se še kisle in užaljeno drži, če se ji prijazno ne nasmehneš.

Tudi misel na starše mi ni ušla, toda čeprav sem z domišljijo iskala in iskala njune napake, sem ostala vedno na istem. Vendar si nisem dala miru, dokler se nisem spomnila na nekatere, čeprav redke, večere. Moram priznati, da se moj oče za vsak nebodigatreba razjezi, podobno kot jaz, njegova hčerka, in to zelo razžalosti mamo, ki je tihega, a veselega značaja. Vendar se tudi ona prav na koncu vseh težav skuja. Oče namreč kmalu zaklene usta, a jih tudi prav pošteno hitro odveže. To se zgodi ponavadi zvečer, po večerji, ko mama z dolgim obrazom sedi za očetovim hrbtom, in takrat jo ta nagovori s sladkimi besedami, pozabivši vse prejšnje stavke. Mama pa nič. Še z mezincem ne zmigne v znak miru, čeprav vidim, da bi ga rada sklenila. Tako prazno gleda predvse in ne spravi iz sebe niti črke. In ob taki priliki največ trpim jaz. Smilita se mi oba, tudi oče, ki se nasmiha in trudi, da bi se prikupil ženki, a s slabimi rezultati, in čutim, da moram sedaj jaz reagirati, da bo spet razigrano okolje. In tako! Kot mešetar se jima pridružim; čeprav vem, da sta oba vsega tega kriva, očetova nagla jeza in materina kuja, se naredim, kot da je vse normalno, in ju počasi in s trudom združim. Ko odcapljam v sobo, me sploh ne opazita, ker si imata — zopet v objemu — bogve koliko povedati in se opravičevati.

Ne more pa iti kar tako mimo tista grenka krivica, ki se mi zgodi večkrat zastran lišpanja in oblačenja. In prav iz tega razloga sem spoznala, kako so glede mode starši oddaljeni od otrok.

JURE KORITNIK

Socialna

V svoj široki zimski plašč bom vse prezeble zbral. Vse lačne bom nahrnil z mlekom miru. Vsem pozabljenim bom oživil spomine, vsem zapuščenim bom zgradil ognjišče. Vsi bodo moje bolečino delili z menoj. Pesem se rodi in nemočna obleži. Ostajam sam. s plaščem, z mlekom, ob mrzlem ognjšču — z nadležno besedo, ostajam sam.

Prižgali bodo olimpijski ogenj

V starodavni Olimpiji so 28. julija prižgali OLIMPIJSKI PLAMEN. Iz tega prizorišča antičnih olimpijskih iger bo štafeta tekačev prenesla ogenj iz Grčije v München.

V enomesečnem štafetnem teku si bo olimpijsko baklo podajalo okrog 5000 športnikov in športnic osmih držav.

Po enem dnevu je ogenj prispel v Atene, kjer je bila prigodna slovesnost. V Olimpiji je posebej bila najvišja svečenica v Herinem templu grška igralka Maria Moscholiou.

To edinstveno športno manifestacijo, ki je izraz športne in človeške vzajemnosti in bratstva, bo spremljalo milijone ljudi po vsem svetu.

V plemeniti tekmi bodo športniki merili svoje moči in spretnosti. Vsaka domovina pa bo spremljala po radiu, televiziji, po časopisnih poročilih in pismih uspehe svojih rojakov. Na tem velikem srečanju bodo tudi naši slovenski športniki.

Ko želimo vso srečo športnikom na pot, opozarjamo tiste, ki bodo od daleč spremljali veliko tekmovanje, da nas bo sproti seznanjala z olimpiado 1972 tržaška radijska postaja Trst A.

ODDAJE ZA MUENCHENSKE OLIMPIJSKE IGRE

Od 1. 8. do 11. septembra Posebna oddaja »Radio Olympia München 72« vsak delavnik od 18.00 do 18.15.

Od 26. 8. do 11. septembra: ob delavnikih poročila o olimpijskih igrah ob koncu radijskih poročil ob 7.15, 8.15, 11.30, 13.15, posebna oddaja ob 18.00,

športna oddaja ob 20.30, posebna oddaja od 22.30 do 23.15 in ob koncu poročil ob 23.15.

Ob nedeljah:

ob koncu poročil ob 8.15, 13.15, 14.15, Glasba in šport 17.00 - 18.00, šport 20.00, Nedelja v športu ob 22.00, posebna oddaja 22.30 - 23.15 in ob koncu poročil ob 23.15.

Pri olimpijskih poročilih sodelujejo:

iz Münchna: Saša Rudolf, Ivan Peterlin in Danilo Lovrečič, v tržaškem uredništvu: Lojze Abram, Sergij Pahor, Sergij Kocjančič, Ivan Furlanič, Branko Lakovič in Mario Šušteršič.

Večkrat, ko si moram kupiti novo obleko, mi mama dovoli, da si jo osebno izberem, a četudi bom prst postavila na vse moderne oblekce, bodo zanj vedno preveč načičkane. In tako vedno in povsod zmaga njena in iz trgovine klavrno pristopim z obleko maminega okusa. Meni pa ne gre v glavo, zakaj mi ona izbira krila, ko pa se moram jaz z njimi kazati pred ljudmi. In to se godi ne samo z oblekami, temveč z vsem: vedno sem jaz še majhna deklica, ki še ne razume, kaj je lepo in kaj ne, in mama odrasla, polna izkušenj. To pa je po mojem popolnoma zgrešeno mišljenje. Saj imam vendar že trinajst pomladí za sabo in nisem več neboljen dojenček. Ampak to mojim staršem ne gre v glavo.

Tudi glede lišpanja na primer: ob nedeljah za v kino bi si rada nekoliko pomodrilá oči, da bi bile bolj izrazite, toda vedno je predal prazen, in tudi če vržem celo hišo kvišku, o barvilih niti sence. In tu je, seveda, tačka moje mame, ki me hoče vedno svojo punčko, tudi sedaj, ko sem že začetek male debele gospodične.

Nekega dne pa sem le iztaknila stekleničko črnega barvila; a čeprav sem se trudila, da bi se olepšala, nisem videla v ogledalu nobene spremembe. Obšel me je dvom: obrnila sem stekleničko narobe. Naravno, bila je prazna, in tako se moram zadovoljiti z ničvredno stekleničko v torbici, a k sreči nobena prijateljica ne ve, da je prazna.

Toda najlepše je, da mi je mama obljubila, ko bom dopolnila osemnajst let, da mi bo vrnila ves ta mehanizem; oče pa niti tega. Na moje razočaranje je velel, da, če bom le malo »našminkana« na poroki, naj sploh ne pričakujem, da me bo spremil pred oltar. Torej vidite, kako sem v tem oziru nesrečna!

No, ko sem tako našla tudi napake odraslih, sem se umirjeno in zadovoljno zazibala v nočno spanje.

Ob koncu šolskega leta

Vpisi v vrtce in osnovne šole za bodoče šolsko leto so končani. Po prvih podatkih vemo, da se je število učencev zopet nekoliko dvignilo, kar pomeni, da naši ljudje vedo, kam spada njihov otrok. V prve razrede osnovnih šol na Tržaškem se je vpisalo okoli 280 šolarjev. Bivši petošolci pa se bodo poslovili od osnovne šole in se lahko do 24. julija vpisujejo v srednje šole. Isto velja tudi za vse višje srednje šole.

In uspehi?

Na osnovnih šolah ni presenečen in večjih skrbi. Le pravi zanikrneži bodo morali ponavljati, ali pa imajo popravne izpite. Večjo skrb zahtevajo srednje in višje srednje šole. Po odstotkih imajo najboljši uspeh učenci srednjih šol na Proseku in v Nabrežini. Razpredelnica nam kaže odstotek pozitivnih uspehov, ki je za posamezne šole naslednji:

Srednja šola Fran Levstik - Prosek in Sv. Križ: 86,7 odst. pozitivnih

Srednja šola Igo Gruden - Nabrežina: 81,3 odst. pozitivnih

Srednja šola Ivan Cankar - Sv. Jakob: 77,5 odst. pozitivnih

Srednja šola Srečko Kosovel - Opčine: 74,5 odst. pozitivnih

Srednja šola Simon Gregorčič - Dolina: 70,1 odst. pozitivnih

Srednja šola Sv. Ciril-Metod - Sv. Ivan-Katinara: 69,3 odst. pozitivnih

Srednja šola Fran Erjavec - Rojan: 65,3 odst. pozitivnih

Srednja šola Ivan Trinko - Gorica: 71,3 odst. pozitivnih

—«O»—

Na višjih srednjih šolah je v Trstu in Gorici ta odstotek še nekoliko nižji in sicer:

Znanstveni licej France Prešeren - Trst: 57,3 odst. pozitivnih

Klasične vzporednice France Prešeren - Trst: 77,2 odst. pozitivnih

Trgovska akademija Žiga Zois - Trst: 65,7 odst. pozitivnih

Učiteljske A. M. Slomšek - Trst: 74,1 odst. pozitivnih.

Klasični licej Simon Gregorčič - Gorica: 76 odst. pozitivnih

Učiteljske Primož Trubar - Gorica 63,1 odst. pozitivnih

—«O»—

Strokovne šole:

Strokovna šola v Trstu: I. in II. razred: 83 odst. pozitivnih

Strokovna šola v Gorici: triletna: 71,4 odst. pozitivnih.

Na strokovni šoli v Gorici je bilo k zrelostnemu izpitu pripuščenih 13 kandidatov, ki so vsi uspešno zaključili šolanje v tej šoli. Prav bi bilo, da bi tej šoli dodali še naslednja dva razreda in bi tako kandidatom po petletnem šolanju bila pot odprta tudi na univerzo.

Pravice gospodinjskih pomočnic

za sodobne žene in dekleta

V dnevnem časopisju, revijah in po radiu smo brale in slišale, da so za plačevanje zavarovanja za gospodinjske pomočnice stopila v veljavo nova določila. Prepričana pa sem, da marsikateri ni čisto jasno, katere dolžnosti oz. katere pravice ima. Zato sem poskusila zbrati norme, ki uravnavajo delovno razmerje med gospodinjsko pomočnico in njeno delodajalko.

Predvsem opozarjam na nova določila glede plačevanja zavarovanja. S 1. julijem je namreč stopil v veljavo dekret, objavljen v Uradnem listu 10. aprila, ki točno določa višino pristojbin.

Kaj so to prispevki za zavarovanje (contributi)?

To so 29,51 odst. plače na uro; od tega je dolžan delodajalec plačati 26,03 odst., delavec pa 3,48 odst. Te datjave je dolžna plačevati gospodinja, tudi če je njena

pomočnica zaposlena še pri drugih družinah in ne glede na število tedenskih delovnih ur.

Kako plačujemo prispevke za zavarovanje?

Plačujemo jih vsake tri mesece s pomočjo posebnih obrazcev, ki jih dvignemo na uradu INPS! Roki za plačevanje so: 10. januar, 10. april, 10. junij in 10. oktober.

Koliko moramo plačevati?

Tu imate razpredelnico, iz katere je razvidno, kolikšen je tedenski prispevek, ki odvisi od števila delovnih ur na teden ter od višine plače na uro. Po novem dekretu imamo namreč tri tarife in zato imamo tudi v razpredelnici tri stolpce: 1) za gospodinjske pomočnice, ki prejema manj kot 700 lir na uro; 2) za tiste, ki imajo od 701 do 1000 lir; 3) za tiste, ki imajo več kot tisoč lir na uro.

tedenske delovne ure	do 700 lir		701 - 1000		več kot 1000		tedenske delovne ure	do 700 lir		701 - 1000		več kot 1000	
	celotni znesek	prispevek delavke	celotni znesek	prispevek delavke	celotni znesek	prispevek delavke		celotni znesek	prispevek delavke	celotni znesek	prispevek delavke	celotni znesek	prispevek delavke
1	118	14	207	24	295	35	31	3658	434	6417	744	9145	1085
2	236	28	414	48	590	70	32	3776	448	6624	768	9440	1120
3	354	42	621	72	885	105	33	3894	462	6831	792	9735	1155
4	472	56	828	96	1180	140	34	4012	476	7038	816	10030	1190
5	590	70	1035	120	1475	175	35	4130	490	7245	840	10325	1225
6	708	84	1242	144	1770	210	36	4248	504	7452	864	10620	1260
7	826	98	1449	168	2065	245	37	4366	518	7659	888	10915	1295
8	944	112	1656	192	2360	280	38	4484	532	7866	912	10210	1330
9	1062	126	1863	216	2655	315	39	4662	546	8073	936	11505	1365
10	1180	140	2070	240	2950	350	40	4720	560	8280	960	11800	1400
11	1298	154	2277	264	3245	385	41	4838	574	8487	984	12095	1435
12	1416	168	2484	288	3540	420	42	4956	588	8694	1008	12390	1470
13	1534	182	2691	312	3835	455	43	5074	602	8901	1032	12685	1505
14	1652	196	2898	336	4130	490	44	5192	616	9108	1056	12980	1540
15	1770	210	3105	360	4425	525	45	5310	630	9315	1080	13275	1575
16	1888	224	3312	384	4720	560	46	5428	644	9522	1104	13570	1610
17	2006	238	3519	408	5015	595	47	5546	658	9729	1128	13865	1645
18	2124	252	3726	432	5310	630	48	5664	672	9936	1152	14160	1680
19	2242	266	3933	456	5605	665	49	5782	686	10143	1176	14455	1715
20	2360	280	4140	480	5900	700	50	5900	700	10350	1200	14750	1750
21	2478	294	4347	504	6195	735	51	6018	714	10557	1224	15045	1785
22	2596	308	4554	528	6490	770	52	6136	728	10764	1248	15340	1820
23	2714	322	4761	552	6785	805	53	6254	742	10971	1272	15635	1855
24	2832	336	4968	576	7080	840	54	6372	756	11178	1296	15930	1890
25	2950	350	5175	600	7375	875	55	6490	770	11385	1320	16225	1925
26	3068	364	5382	624	7670	910	56	6608	784	11592	1344	16520	1960
27	3186	378	5589	648	7965	945	57	6726	798	11799	1368	16815	1995
28	3304	392	5796	672	8260	980	58	6844	812	12006	1392	17110	2065
29	3422	406	6003	696	8555	1015	59	6962	826	12213	1392	17405	2065
30	3540	420	6210	720	8850	1050	60	7080	840	12420	1440	17700	2100

Pogled na del množice na taboru Slovenske prosvete

Kako izračunamo trimesečni prispevek?

Znesek, ki ga moramo plačati, izračunamo tako, da:
1) tedenski znesek pomnožimo s 4 (za 1 mesec) in nato še s tri (za tromesečje).

2) Od tega zneska odštejemo vsoto, ki jo mora plačati gospodinjska pomočnica sama. Tudi tu tedenski znesek pomnožimo s 4 in nato s tri.

Primer: Gospodinjska pomočnica prihaja 3 krat tedensko po 4 ure — to je 12 ur na teden. Plačujemo jo po 600 lir na uro. Za to plačo in za 12 ur na teden je določen prispevek 1416 lir, od tega mora plačati gospodinjska pomočnica sama 168 lir. 1416×4 je 5664

$$5664 \times 3 = 16.992 \quad 168 \times 4 = 672 \quad 672 \times 3 = 2016 \\ 16.992 - 2.016 = 14.976$$

Če plačujemo gospodinjsko pomočnico ob tednu ali ob mesecu, bomo izračunali, koliko jo plačujemo na uro, če delimo tedensko ali mesečno plačo s številom delovnih ur v tem času. Če pa je gospodinjska pomočnica stalna in polno zaposlena, izračunamo plačo na uro tako, da delimo mesečno plačo z 260 (26 dni po 10 ur na dan).

Nastavitev, odpust, dopust, odpravnina.

Za sedaj veljajo ti predpisi: poskušna doba traja 8 dni; po tem roku mora delodajalka sporočiti nastavitev na urad INPS in navesti število delovnih ur ter plačo, ki jo gospodinjska pomočnica prejema na uro. Stalna služkinja ima pravico do enega prostega dneva na teden, ali do dveh poldnevov, in pol prostega dneva ob praznikih. Dopust traja 15 dni, do 5 službenih let, potem 20 dni. Pomočnici z manj kot 4 delovnimi urami na dan pritiče 8 dni dopusta, vštevši praznike. Za odpust je potrebno 15 dni predhodnega obvestila do 5 službenih let, 1 mesec za daljšo delovno razmerje.

Odpravnina je enaka polovici zadnje plače pomnoženi s številom službenih let.

Nove zahteve gospodinjskih pomočnic, pa tudi novi zakon o njihovem zavarovanju so povzročili, da je gospodinjska pomočnica danes že velik luksuz. Marsikatera gospodinja se je namreč znašla pred problemom, kako zmanjšati število delovnih ur ali kako se gospodinjski pomočnici sploh odpovedati. Navadno pa pade vsa teža odpusta ali zmanjšane pomoči služkinje izključno na gospodinjino, kar gotovo ni prav. Vsak član družine naj plača svoj delež — pa čeprav malenkosti. Več o tem pa prihodnjč.

LOJZE SPACAL RAZSTAVLJA

Letošnje poletje razstavlja v gradu Kromberk pri Novi Gorici naš tržaški rojak slikar in grafik Lojze Spacal. Njegova monumentalna retrospektivna razstava obsega 232 del. Poleg tega sodeluje grafik Spacal kot edini predstavnik naše dežele na letošnjem bienalu v Benetkah. To številko opremljamo z reprodukcijami njegovih del. Objavljamo tudi nekaj misli, ki jih je v katalogu k razstavi v Mali galeriji v Ljubljani leta 1971 objavil Zoran Kržišnik.

Vehementno, z neizrabljeno mladostno silo, pa hkrati s smislom za mero in red, ki izdaja zrelega umetnika, so zasnovana dela Lojzeta Spacala, ki nam znova, kot že tolikokrat poprej, predočajo neizčrpno Spacalovo kraško motiviko. Resnično: v mednarodnem merilu bi komaj našli umetnika Spacalove moči in razsežnosti, ki bi ga tako izrazito in dosledno zaznamoval »regional«;

Lojze Spacal: Kraška kmetica (1946)

pri čemer gre seveda prav toliko za vrojeno nagnjenje kot za zavedno umetnikovo izbiro.

Skozi vse umetnikove življenjske in umetniške postaje zasledujemo kraško motiviko, izpoveduje jo v sliki, grafiki, leseni skulpturi, tapiseriji, v figurativnih fazah svojega ustvarjanja, v črno-belih kontrastih in rafinirano zastrtem toniranju svojega »lesnega« obdobja, v prejšnjih sijočih, sugestivnih barvah svojega »magičnega realizma«, in v krepkih čistih tonih, v katerih nam jo predstavlja zdaj. V teku svojega ustvarjanja nam je predstavil kraškega človeka v delu in trpljenju; spet in spet kraško pokrajino, v večjih in manjših izrezih, v simbolični celovitosti in najdrobnejšem detajlu z ljubečo zazrtostjo nam je predočil forme in »dušo« kraške arhitekture v njeni kamniti smotrnosti in leseni lepoti; in s posebno toplino je prikazal predmete vsakdanje rabe, tisto hkrati okorno, pa smotrno in estetsko zadovoljivo posodje, po-

hišivo, orodje, ki sta ga posvetila globok ljudski oblikovni čut in stoletna raba. Vsega tega ni podajal Spacal nikoli portretno, v individualni enkratnosti, temveč v žlahtnom umetniškem viđenju, zajetem v trdno, arhitektonsko grajeno kompozicijo in izražencem s prvobitno umetniško silo, ki pa se neprestano izpolnjuje in estri ob poznavanju in treznem upoštevanju formalnih likovnih pridobitev novejših estetik. Vse Spacalovo delo spremlja pristna eksperimentatorska volja, odprtost proti vsakršnim umetnostnim izzivom, ki pa v rokah mojstra pri priči dozore v integralni sestavni del njegove izrazne govorice; pobuda je pri njem pogosto raziskovalna srast: rezultat je resno slika, list, skulptura, tapiserija, ki je po notranji uravnoteženosti, po moči in žlahtni samozadostnosti klasična.

Pred leti smo o umetniku zapisali: »Če je jasnost in monumentalnost Spacalovih slik učinek, ki ga nekako pričakujemo, pa je zanosna monumentalnost njegovih grafik presenetljiva.« Posebno zdaj, v njegovih poznejših fazah, ko v nasprotju z nekdanjim Spacalovim grafičnim ustvarjanjem na njegovih listih skoraj ni več gladke žametne ploskve, enotne površine tolikšnega obsega, da bi se moglo oko na njej odpočiti. »Ozadje«, ki ga nekoč umetnik tako rekoč ni poznal, je postalo na drobno obdelano, pokrito s piščami, barvnimi

lisami, celo z vzorci, ki so navidezno ali resnično rahlo tridimenzionalni. To dela grafiko nekako kompaktnejšo. »Kompozicija« v ožjem pomenu besede, ki se je v času, ko smo ta opažanja zapisali, še »odbijala« od »ozadja«, je zdaj tako do kraja vgrajena vanj, da je organsko spojena z njim, več: »ozadje« s svojo vzorčasto »ornamentiko« vstopa v samo središče grafike, jo obvladuje s svojo nemirno atomiziranostjo, hkrati pa se ta nemir ustavlja in uravnoveša ob odločnih ploskvah »kompozicij«. S tem je ustvaril Spacal ob valoviti in dejansko v tretjo dimenzijo segajoči podlagi nekaj primerkov grafike, ki do kraja in brez ostanka izrazi v dveh dimenzijah — izrazi dvodimenzionalno na način, ki pomeni celo v Spacalovem opusu novum in novo kvaliteto Vzbokla in umikajoča se podlaga, s svojim seganjem v tretjo dimenzijo, ivori temu dražljivo nasprotje.

Poenostavljenje, cmajejanje na bistveno, trdna arhitektonska gradnja, uporaba barve kot izraznega sredstva in gradnika podobe, so konstante umetnika Spacala, kot se nam predstavljajo v zadnjih desetletjih.

Zoran Kržišnik

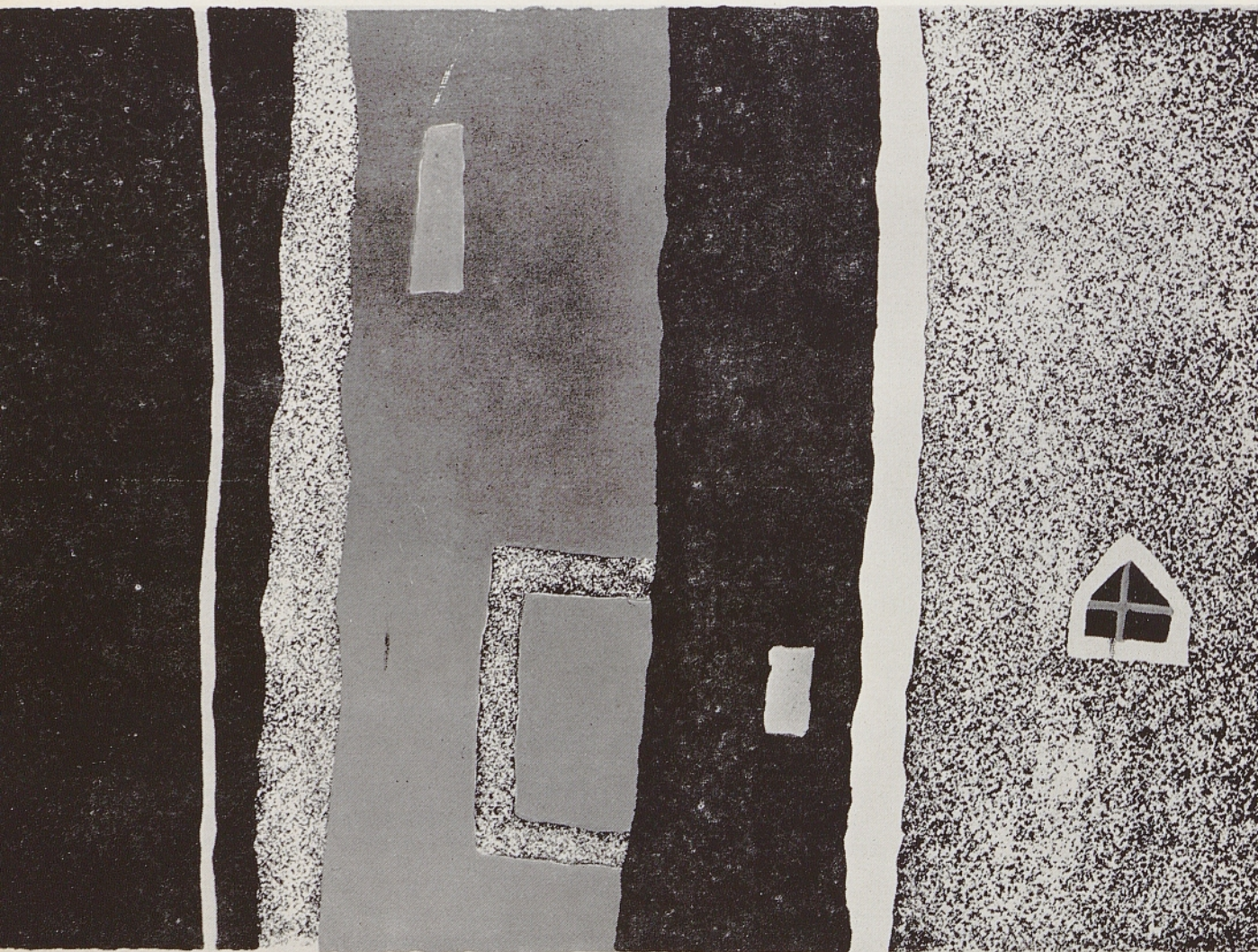
In napovedana Goršetova razstava?

Ni še dolgo tega, kar smo lahko občudovali v Lamutovem paviljonu v Konstanjevici na Krki veliko retrospektivno razstavo akademskega slikarja Toneta Kralja, ki je letos prejel za svoje življenjsko delo Prešernovo nagrado. Letos poleti smo pričakovali, da bo v Konstanjevici odprta podobna razstava del kiparja FRANCETA GORŠETA. Priprave zanjo so namreč tekale že dalj časa.

V kolikor smo mogli te dni izvedeti, so že dela v razstavnih prostorih postavljena, razposlali so tudi že vabila na slovesno odprtje razstave, ko naj bi spregovoril nekaj uvodnih besed umetnostni zgodovinar in kritik dr. France Stele. Vendar so kasneje nastale ovire, zaradi katerih še do danes razstava ni bila odprta.

Ob teh nerazumljivih zakasnitvah in odložitvah izražamo upanje, da ovire za otvoritev niso nepremostljive in da si bomo Goršetovo razstavo ob umetnikovi 75-letnici kmalu ogledali.

B. R.

Lojze Spacal: Bizantinski zid (1970) — grafika razstavljena na letošnjem bienalu v Benetkah

Mojca Rant

KOŠNJA V PLANINI

Zgodaj zjutraj, ko je sonce šele z zlato zarjo naznanjalo svoj prihod, je stopila mati Neža na prag svoje hiše in mojstrsko premotrila nebo. »Bo,« je rekla, »vreme lepo kaže; takoj v začetku tedna bomo kosili planino. Včasih je bilo lahko dobiti kosce, danes je pa stvar drugačna. Sosed Matija je že končal s svojo košnjo; kar njega bom naprosila, da bo še moje pokosil s svojo novo kosilnico. Res, sijajna reč ta kosilnica. Čakaj — nekoga bo pa le treba, da bo pokosil krog vzboklin in grmov, kar kosilnica ne doseže. Že vem: nečaka Andreja bom naprosila. Ta je vedno rad prišel kositi, saj košnja v planini je bila njegovo veselje.«

Mati Neža je bila sama. Mož je pred leti dogaral in brez kake bolezni po težakem dnevu, ponoči mirno za vedno zaspal. Otroci so se razpršili po svetu, vsak v svoji službi in Neža je ostala sama. »Mama, ne garaj,« so ji svetovali otroci. Pusti zemljo, saj ti bomo dali, da boš lahko živela.« A Neža je bila preveč zakoreninjena v svojo zemljo. Ni mogla gledati praznega hleva, ni marala, da bi ne kružili prašički v svinjaku. »Tako rada sem vedno delala,« je dečala, »sedaj naj pa postopam. Zgarana sem že res, pa vendar še vedno naredim toliko, kot kaka mlada. Dokler mi Bog da zdravje, ne bo zapuščena moja mala kmetija.«

Andrej je imel svojo hišo v dolini blizu naselja, kamor je hodil na delo v tovarno. Precej od glavne ceste jo je postavil, malo v breg pod gozdičem, ker ni ljubil nesnega hrupa in večnega tuljenja avtomobilov. Bil je doma v tihi, raztreseni vasi visoko pod gorami in ni mogel pozabiti mirnega, srečnega življenja svoje mladosti. Daleč od mesta, njegovega hrupa, raztrganosti duš in utrujenosti srca je preživil srečno otroštvo in mladost med brati in sestrami. Kot mali bosopotnik je vsako jutro zavriskal vzhajajočemu soncu v pozdrav. Sam ni vedel, kaj bi počel, saj ga je vse tako veselilo: poigral se je z malo muciko, spustil putke, šel pobožat telička. Ko so rastli po gozdu jurčki, s kakšnim veseljem jih je nabiral. Gozd je bil zanj pravljica dežela. Na mehkem mahu je sedel in sanjaril o gozdnih palčkih, zlatorogu, o dobrih vilah, kot je slišal v pravljicah. In ko je zrastle, kako rad je delal na polju, vozil s konjičkom, vriskal in pel v gorskem zraku. Pa je bilo treba zapustiti dom in se osamosvojiti. Prvo je bilo, ko je dobil službo, da mora prihraniti čim več, da si postavi dom. Kako je hranil vsak dinar, kako je garal. V nekaj letih je stala njegova hiša dograjena in tja je popeljal svojo izvoljenko.

Prav rad je obljubil teti Neži, da bo prišel v planino. »Poldrugo urico, pa sem gor,« je rekel in se

ob kmečki peči

potopil v svoje lepe spomine, da je pozabil vprašati, kdo bo še kosil. Skrbno si je sklepal koso in veselo požvižgaval. »Boš šel zgodaj?« ga je zvečer vprašala žena Manca. »Seveda,« je rekel, ko sonce vzhaja mora biti kosci na mestu.« »Jaz tudi sla,« se je dobrikala triletna Marijca. »Tudi Dej,« je pri-

Lojze Spacal: Kraška hiša (1946)

capljal poldrugo leto stari Andrejček. »Pa ja, tudi naš Andrej bo šel,« je rekel ponosni očka in dvignil svojega ljubljence pod strop, da je veselo zavrisnil.

Ko je mrak po dolini dobival komaj sivkast videz, se je Andrej veselo vzpenjal po kameniti hribovski poti navzgor. Obšel je nekaj kmetij, kjer so se dušili petelini kot za stavo s svojim hrapavim kikiriki. Zaduhal je vonj po smolnatih vejah smrek, po mahu in gobah. Mogočno so stala drevesa v jutranjem miru; že so se oglašali ptički jutranji zarji v pozdrav. Počasi se je dvigal višje in višje in globoko vdihaval omamni zrak gozda. Že je bil na vrhu in skozi vejevje se je že bleščala svetloba planine. Usedel se je na mehki mah, posut s srebrnimi iglami macesna, da se oddahne. Že so se zlato zalesketali vrhovi najvišjih smrek v vzhajajočem soncu. Kaj dolina, kaj mesto, tu je lepota, moč in življenje. S tim glasom je zapel: »Oj le šumi, gozd zeleni.« Kar začuden skoči pokonci: zaslišal je glas motorne kosilnice, tisti neprijetni glas stroja, ki se ga je le težko privadil v tovarni. Hitro je stopil in stekel je na kraj gozda in že zagledal možakarja, ki je vodil kosilnico proti njemu. »Aha,« je ta zaklical, »pa sem te prehitel, Andrej; seveda, ti si imel daleč; ravno prav si prišel, glej, Neža že nese zajtrk.« Malo ne-

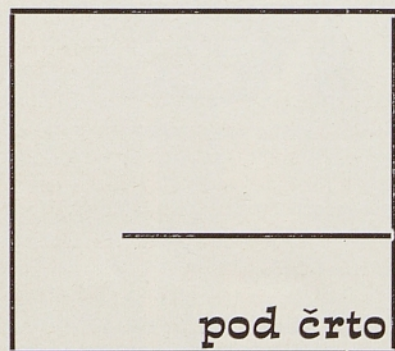
jevoljen se je ozrl Andrej na teto, ki je že odkrivala lepo dišeče ajdove žgance, ki so se svetili od mastnih ocirkov, in nalivala še vročo kavo. »Tako,« mu je šlo skozi možgane, »že tukaj visoko v planini bo stroj pregнал prelepo idilo košnje.«

Za čas mu je malo prešla nevolja, ko se je maštil z žganci in kavo, vendar je moral povedati svoje. »Veš, teta,« je pričel Andrej, »pa je bilo vendar lepše, ko smo kosili: lepo v vrsti eden za drugim; kakor jeklene kače so švigale kose v šumečo travo; ko smo pa prišli na konec, smo stopili v krog in zavriskali, da so se zamajale puhaste vejice macesnov in se je slišalo doli do vaških hiš. Moja Manca je vedno rekla, da dobro razloči moj močni vrisk.« »Ja, ja,« ga je podražila teta Neža, »zato ti je rekla, da bi se ti priliznila.« Andrej je mirno pogoltnil zbadljivko in rekel: »Teta, se ti nisi nikoli priliznila svojemu fantu?« »Ne, nikoli, ni bilo treba. Moj Tomaž je rekel: »Mejduš, ti si punca, Neža, tako močne roke imaš, to bova delala, da bo veselje.« In res sva. Tisti dan, ko smo zvečer dobili Jaka, sem sama pokosila njivo detelje — Tomaž je bil na orožnih vajah — pa je bilo vse v redu. Ja, ja, včasih je bilo delo glavno, ljubimkanje je bilo le mimogrede.«

Pričeli so z delom. Andrej je vajeno sukal koso in obrezoval za kosilnico nedostopne predele. Neža je pa z grabljami spravljala travo na sončne prostore. Andrej si je mislil: »Čakaj, teta, za tisti moj vrisk se ti bom pa že oddolžil.« Tiho je stopil za njo, ko je vlekla travo izpod grma, in na vso moč zavriskal, da se je teta Neža, kot od bliska zadeta, sesedla na svoj ograbek. »Ha, ha,« se je smejal Andrej, »vidiš, da moj vrisk le nekaj zaleže.«

»Šema,« je rekla Neža. »vsak bi se ustrašil, če takole zatuliš za njim.«

Delo je šlo hitro izpod rok. Ko se je sonce bližalo zatonu, je bilo vse opravljeno. Še je imel Andrej čas, da je natrgal med drevjem in skalami šop najlepših dišečih ciklam, da bo razveselil Manco kot nekoč. Počakal je toliko, da je zašlo sonce in je zarja pozlatila planino. S to prelepo sliko v duhu se je vračal proti domu in svoje razmišljanje takole sklenil: »Treba je kmetu strojev v sedanjem času; brez njih bi sploh ne mogel, ker ni delovne moči. Samo, teta Neža, tvoja planina pa mene ne bo videla več.«

Koliko nas je in kakšni smo

pod črto

Po lanskem ljudskem štetju je Osrednji statistični urad v Rimu začel objavljati prve podatke. Presenetljiv je podatek za tržaško pokrajino, ki izkazuje v desetih letih, od zadnjega ljudskega štetja, 453 oseb manj.

V desetletju med 1951 do 1961 se je v tržaški pokrajini dvignilo število prebivalstva za 1642 oseb, v naslednjem desetletju, ob ljudskem štetju 1971, pa je to padlo za 453 oseb.

Vseh prebivalcev je bilo leta 1951 v tržaški pokrajini 297.003

leta 1961	298.845 (+1642)
leta 1971	298.192 (— 453)

Število prebivalstva je padlo v tržaški občini, po drugih občinah pa je naraslo, in sicer:

	1951	1961	1971
občina Trst	272.522	272.723	269.819 (—2904)
občina Milje	12.623	16.638	13.115 (+ 477)

občina Devin - Nabrežina	5.149	6.151 (+1002)	7.507 (+1356)
		(v 20 letih: +2.358 ali 46 odst.)	
občina Dolina	4.821	5.175	5.676 (+855 ali 18 odst.)
občina Zgonik	1.316	1.318	1.373
občina Repentabor	573	640	702

Pa še drugo zanimivost je pokazalo ljudsko štetje. Dviga se število žensk.

Leta 1951 je bilo v tržaški pokrajini 53,4 odst. žensk ali 20.001 ženska več kot moških.

V letu 1961 je število žensk preseglo število moških za 20.201.

V letu 1971 pa je žensk 53,6 odst. ali 21.262 žensk več kot moških.

Pri tej statistični ugotovitvi, v katero ne dvomimo, se nam vsiljuje vprašanje: čemu tak pritisk na Kras, čemu tolika sla po razlastitvah, zaseganju zemljišč za javne kooristi? Pred kratkim so v deželnem svetu debatirali o deželnem urbanističnem načrtu. Vem, da mora urbanistični načrt služiti razvoju in koristim prebivalstva, ne pa nasprotno. Nas še zlasti zanimajo koristi slovenskega podeželja. Po gornjih podatkih Trst izumira, teži pa po novih razlastitvah, ki so krivične, saj lastnikom nasilno jemljejo zemljo in jo plačujejo po smešnih cenah. Čudno je bilo v deželni zbornici zadržanje socialističnega De Carlija, ki je celo dejal, da mora kmet pač potrpeti za blagor skupnosti.

Po tej poti bo statistika po desetih letih pokazala še bolj porazne izsledke, če morajo žrtvovati le kmetje sebe in svojo zemljo v blagor skupnosti, skupnost pa jim ne nudi ničesar, razen smešne kmetijske pokojnine, ki ne presega 20.000 lir.

M. ŠAH

Otvoritev železniške proge Trst - Herpelje

Alojz Tul

iz starih časov

Ko je bil Trst sredi prejšnjega stoletja v polnem razmahu, mu je grozila nevarnost zastoja, če bi ne poskrbel pravočasno za moderne prometne zveze z zaledjem. Tovorjenje blaga z vozovi na konjsko vprego je bilo počasno in drago. Potreba je postala toliko nujnejša, ker je tradicionalni tekmeč Trsta, Hamburg, že leta 1847 dobil povezavo z avstrijsko prestolnico.

Trgovski krogi so zato močno pritiskali na dunajsko vlado, naj čimprej poveže svoje pristanišče na Jadranu z notranjostjo cesarstva s tako imenovano »železno cesto«. Več let je poteklo, preden se je ta načrt uresničil. Končno je leta 1857 toliko zahtevana in obetajoča »železna cesta« z Dunaja preko Gradca in Ljubljane dosegla Trst. Ugodna pričakovanja so se v dobršni meri uresničila, saj se je promet skozi tržaško pristanišče že v naslednjem letu več kot podvojil. Toda kljub temu je promet sčasoma začel zastajati zaradi ostre konkurence Hamburga, Benetk in Reke, ki jo je madžarska vlada po uvedbi dualizma na vse načine favorizirala. Svoj negativni delež so pri tem imele tudi monopolne tarife Južne železnice (Trst - Gradec - Ljubljana - Trst), ki jo je imela v zakupu neka francoska družba.

Poslovni krogi so zaskrbljeno sledili razvoju. Prišli so do zaključka, da Trst nujno potrebuje novo železniško povezavo z avstrijskim zaledjem, ki bi bila v vsakem pogledu neodvisna od obstoječe južne železnice. Tako je nastala pobuda za direktno povezavo s tako imenovano Rudolfovo progo (Dunaj - Celovec - Beljak). Predvidena sta bila dva odseka: prvi naj bi šel s Koroške do Divače, drugi pa s Herpelj pri Kozini v Trst kot odcep že obstoječe istrske proge Divača - Pulj. Izračunali so, da bi bila ta kombinirana proga za 45 kilometrov krajša od Južne železnice. Sam odsek Trst - Herpelje pa bi skrajšal razdaljo z zaledjem za 14 kilometrov.

Za uresničitev te pobude so se enotno zavzeli trgovski krogi in upravne oblasti. Ko je bil zadevni zakonski načrt v razpravi v dunajskem parlamentu, so zanj glasovali vsi tržaški poslanci. Med temi je bil tudi znani slovenski poslanec Ivan Nabergoj, doma s Proseka.

Z deli so pričeli v jeseni leta 1885. Skoro dve leti je bilo področje od morja pri Sv. Andreju preko mandrij na Kolonkovcu, Brega in doline Glinščice do Kozine podobno velikemu mravljišču. Na delovišču je bilo namreč dnevno povprečno zaposlenih 2600 delavcev, ki so morali v razmeroma kratkem času zgraditi 87 mostov, pet predorov in 8 viaduktov. Pri Sv. Andreju pa so morali zasuti še večji del morja, da so tako dobili obsežen prostor za postajno poslopje. Sredi leta 1886 so morali dela na progi prekiniti za šest tednov zaradi kolere.

Navzlic tej in drugim oviram je zadevno podjetje dokončalo progo do določenega roka: 30. junija 1887. Za 5. julij je bila že določena slovesna otvoritev novega železniškega odseka. Poslopje glavne postaje pri Sv. Andreju in vsi dohodki k njej so bili za to priložnost okra-

šeni z državnimi zastavami, pisanimi trakovi in cvetjem. Poleg številnega domačega občinstva sta se slovesnosti udeležila sam ravnatelj avstrijskih železnic baron Czedik ter prometni minister markiz de Bequem. Od krajevnih poslancev pa sta bila prisotna Luzzatto in že omenjeni Ivan Nabergoj.

Točno ob 9.30 (5. julija 1887) se je slavnostni vlak, okrašen z zastavami in cvetjem premaknil s postaje med piskanjem lokomotive in mahanjem pisanih rut potnikov v vlak in gledalcev na peronu. Zunaj na cesti sta ta prizor pazljivo motrila dva meščana, ki sta hotela obrniti pozornost nase. Sklenila sta namreč tekmovati z vlakom, kdo bo prej prišel na Herpelje. Ko je namreč slavnostni vlak začel zapuščati postajo, sta zajahala vsak svoje kolo in se po prašni cesti usmerila proti Kozini.

Vlak s slavnostnimi gosti je imel namreč krajši postanek na vmesni postaji v Borštu, kjer so se zbrali številni domačini in drugi radovedneži, da prisostvujejo prihodu »železne kače«. Deklica v brežanski narodni noši je s priložnostno deklamacijo pozdravila ta dogodek in visoke goste. Ob prihodu na Herpelje je goste čakala običajna zakuska na odprtem, med katero so z navdušenjem nadzravljali novi železniški prog. Popoldne so se gostje z istim vlakom vrnili v Trst.

Tedanji kronist je ob tej novi prometni zvezi takole zapisal: »Z novo progo, ki je bila danes slovesno odprta, se odpirajo našemu mestu pomembne perspektive, pa čeprav gre zaenkrat samo za 21 kilometrov železne ceste. Pomembnost proge je namreč v tem, da teče mimo številnih tovarn in skladišč pod Čarbolom in jo povezuje s Splošnimi skladišči v pristanišču.«

Proga Sv. Andrej - Herpelje pa je bila zanimiva tudi s turističnega vidika. Isti kronist takole nadaljuje: »Brž ko zapusti obalo, se začne stiskati med hiše in vrtove ter se vedno bolj strmo vzpenja po pobočju Brega proti vzhodu, odkoder se potniku nudi krasen razgled na morje in istrsko obalo. Po Borštu se proga zaje v čudovito sotesko pod Muhovim gradom, mimo Marijine cerkvice na Pečah na nasprotni strani, nad mlino in slapovi ob spodaj ležeči Glinščici in Botačem. Še večji ovinek in smo na planem v Dragi.«

Železniško progo Trst - Herpelje so vzljubili zlasti ljubitelji izletov v naravo, saj je več desetletij bila edino javno prometno sredstvo, ki je meščane v razmeroma kratkem času pripeljalo v vasi v Bregu ter v divjo naravo ob Glinščici.

Te romantične »železne ceste« že nekaj let ni več. Izpodrinila so jo nova prometna sredstva in državna meja. Tračnice so tudi že odstranili in na več mestih jo je že zaraslo grmovje, kakor da bi hotela narava zabrisati rano, ki so ji jo predavnimi desetletji odprli. Tako se dolina Glinščice po nekem čudnem naključju vrača v prvotno stanje, kar se skoro nekam čudno sliši danes, ko povsod vdira tako imenovana moderna civilizacija.

Martin Jevnikar

ZAMEJSKA IN ZDOMSKA LITERATURA (nadaljevanje)

FILIP FISCHER

Rodil se je 9. dec. 1943 v Splitu, toda od 1951 živi v Trstu, kjer je dovršil slovensko Trgovsko akademijo (diplomiral v šol. letu 1963-64). Zaposlen je kot korektor pri Primorskem dnevniku.

Pesmi je začel objavljati v dijaških Literarnih vajah, od tod je prešel v Jadranski koledar, Primorski dnevnik, Zaliv in goriška Srečanja, vendar pa piše razmeroma malo. Prvič se je predstavil javnosti z večjim izborom pesmi v *Pesniškem listu št. 1*, Trst 1971.

Pesniške liste sta začeli izdajati v Trstu decembra 1971 dve založbi: Založništvo tržaškega tiska v Trstu in Lipa v Kopru. To je posebna zbirka, ki bo izhajala osemkrat na leto, vsakikrat po 12 listov kvadratne oblike, predstavljala pa bo najmlajše, a tudi že uveljavljene pesnike.

Prvi Pesniški list je posvečen Filipu Fischerju. Prinaša 20 pesmi modernistične smeri, brez ločil. Kaže, da se je učil pri ljudski pesmi in pri Kocbeku, vendar hodi svoja pota, neke v sredi med tradicijo in najmlajšo pesniško generacijo, bližji realnosti in stvarnosti kakor abstrakciji. Najpogosteje opeva noč, saj »opolnoči / ko mrtvo oživi / poslušam glasove nemih predmetov / poslednjih utrinkov minevanja / kakor bajko iz materinih ust«. Ti nemi predmeti pripovedujejo o preteklosti in tedaj se mu zdi, da »vse je večno« in pokorno »čaka na poslednjo sodbo«. Ponoči »stvarstvo okamení«, »zemljo zapreda brezčasje«, »časa ni več / odšel je v deveto deželo«. Kar v dveh Nokturnih poveljuje noč, ki se mu zdi tako lepa, da »zdaj bo zaigrala pravljica«.

Osebné izpovedi je malo, življenje ga še ni močno prizadelo, če mu danes napove »mat«, bo jutri zaigral »novo partijo«. Večkrat opeva ljubezen, a ta je še nekam boječa, zavita v plašč noči. Nekaj je še impresij iz narave.

Fischer poje toplo, verzi so sočni, zloženi kakor zrela jabolka, da čutiš vonj in vidiš barvo. Zbirka je lep obet.

(Glej moje poročilo v *Literarnih vajah*, XXIII., Trst 1972; 90.)

MARKO KRAVOS

Rodil se je leta 1943 v kraju Montecalvo Irpino, provinca Avellino, kjer je bil njegov oče Josip, znani kulturni delavec in pisatelj predvsem humorističnih ertic in novel, interniran (o očetu glej članek v pregledu Zamejske in zdomske literature v *Mladiki*, 1972, št. 3, str. 58). Po vojni je kupil oče hišo pri Sv. Ivanu in tako je Marko Kravos pravi Tržačan. Leta 1963 je dovršil slovensko klasično gimnazijo v Trstu, 1970 pa slavistiko na ljubljanski univerzi. Zdaj je urednik knjižnih izdaj pri Založništvu tržaškega tiska.

Pesmi je začel zlagati v Literarnih vajah (26 pesmi v treh letnikih), od tod je prešel v druge revije, obširneje pa se je predstavil javnosti v skupinski knjigi *Stirinajst* (Ljubljana 1967) in v *Rusem mostu* (Ljubljana-Trst 1967). O teh prvih začetkih glej moje poročilo v *Mladiki*, 1968, št. 5, str. 95-96.

Kravos je bil v uredniškem odboru revije Zaliv (od ustanovitve 1966 do dec. 1969 — 21 številki), zdaj je v uredniškem odboru *Pesniških listov*, ki sta jih letos začeli izdajati Založba Lipa v Kopru in Založništvo tržaškega tiska. Sodeluje na radiu, v Primorskem dnevniku, v Jadranskem koledarju in drugod s priložnostnimi članki, ocenami, poročili, zapisi in polemikami, s prevodi iz italijanščine, predvsem pesmi in dram. Za mladino je napisal radijsko igro *Govoreča žogica* in dobil zanjo leta 1971 nagrado Radia Trst A.

Leta 1969 je izšla njegova prva samostojna knjiga *Pesem* pri mariborski Založbi Obzorja in Založništvu tržaškega tiska. V zbirki je 55 pesmi, ki so razdeljene v štiri cikle, v uvodno in zaključno pesem. V uvodni — Pastirji odhajajo za svojimi čredami — želi dati »tihim ljudem in otrokom« tako pesem, da jih bo prešinila in bodo zasepetali: »Lepo je in res je tako.« Po tem programu hoče peti razumljivo, preprosto, da ga bodo ljudje brali in imeli od tega kaj, torej pravo nasprotje njegovih sodobnikov, ki so krenili v nerazumljive in nedostopne skrajnosti. In še to želi, naj bo njegova pesem srce, zemlja in voda, »ki sumi in preglaša samoto«.

V prvem ciklu so ljubezenske pesmi, zelo rahle, otožne in tihe, brez prave erotike, bolj iskanje kot izpoved. »Česala je gladke lase ob tolmunu tihem« in klicalta fantata. Pije jo »v drobnih požirkih«, pripre oči in »rojeva ptice.« »Zarja nabira kresnice / in jih prešerno ugaša / ob tvojih očeh.« »Na koži mi vzcvete / spominčica — / sladka od tvojih ust, / rdeča od vzdihov.« Jadra »za bisereno peno«. Pred njenimi vekami zelení »v tolmunih iz zvezd«, prosi jo vdce, »žejen sem tebe«. Dekletu je padla senca v naročje, »fant moj na tujem že drugo ima«. Vse vode tečejo k njemu, skočila bo v reko in prišla k njemu »na velikem mrzlem konju«.

Te pesmi so zgrajene iz svetlih las, tihih tolmunov, zarje, kresnic, spominčic, biserne pene, iz igranja, šepetanja, bolj iz hrepenenja kakor iz močnih čustev, iz mladeniškega iskanja in rahle otožnosti. V njih avtor nadaljuje smer, ki jo je nakazal že v Literarnih vajah, v njih je jezik izbran in prepleten s svežimi primerami, polnimi narave in barv. Veseli se življenja, na kar kaže tudi geslo tega cikla: »in še kamen pobožam / v zahvalo / da sem«.

V drugem ciklu govori o težavah vsakdanjega življenja. Odhaja »utrujen in sam, / bogve kam. / Pa si zažvižgam pesmico, o j za to rajšo žalostno«. Njegove misli so hladne, »moji dnevi so kratki / in v zraku dim«. Tesno mu je in padel bo »daleč od srca«. »Prebode nih nog« so ga izpostavili na Kitajronu, in »čeprav se rešim, / bom pogubljen. Stiska ga mōra, »na svoje srce poklekneš in umreš«. S čolnom se vozi po deroči reki, hiti k izvirom, a izgubi smer, »nikdar ne prideš do morja«, vrglo ga je »na obalo molka«. Na robu je, »dnevi trobeliko žvečijo«, obrabljene stvari zavržeš, a kaj napraviti s seboj?

Običajne stiske, ne posebno tragične, videti je, da ga življenje še ni potegnilo med neusmiljeno kolesje. Še vedno kraljuje dijaška mladost, ne tare ga pomanjkanje, poklicne odgovornosti so še daleč. V središču je vedno on sam, le v eni pesmi se spomni ribičev, a tudi ta pesem je bolj slika kakor socialni oris.

Tretji ciklus izstopa iz dosedanjega okvira, ker je najprej pet pesmi iz knjige o sreči. Srečo išče Fu San, a je ne najde. Misel je: »Da je cvetja dovolj, bi svet postal raj. / Da ima vsak svoj ogenj, / bi bila zemlja sonce.« V Vojni pesmi je »roka krvava od tuje in lastne krvi«, svoboda pa je »visoka, vsa bela, s svetlo koso na rami«. Pet kratkih pesmi je posvečenih vojni v Vietnamu, vendar pa so neizrazite.

Nova ni samo motivika, ampak je v tem ciklu Kravos tudi snovno razširil svojo liriko preko slovenskih mej, na Japonsko in v Vietnam. Njegove »japonske« pesmi kažejo vpliv tamkajšnje lirike in miselnosti, zato je oblika bolj sproščena, daljša, lepo jo pozivlja tudi dialog. Manj so izrazite pesmi o Vietnamu in se ne morejo primerjati s ciklom Afriška velika noč, ki ga je priobčil 1961 v Literarnih vajah.

Zadnji ciklus se vsebinsko in oblikovno povezuje z drugim, le da je splošnejši, ne tako osebni, a »modernejši« in dostikrat manj neposreden. V kresni noči se mu je odkrila lepota narave in stvari. Mesečna noč je tako lepa, da »bi se ljubil z lepoto«. Ob trgatvi »težko škripa voz« po klancu. Rad bi šel daleč in legel v »travo, ko je sonce visoko«. Troje pohojenih makovih semen sanja o ponosnem cvetu: »Nič večja niso od makovih semen / svoboda, pravica, ljubezen.« Kraški večer diši po brinju, travah in borovcih. V kavarni je pridružen hrup, v jutranjem vlakcu so vsi zaspani. Vse, kar je ljubil, ga pušča samega. »Strah me vrača svarem. / Ne sprašujem več; / zaupam, zaupam.« Upanje izraža tudi zaključna pesem Žarek.

Taka je torej vsebina te prve Kravosove pesniške zbirke: zelo mladostna, osebna izpoved o vsakdanjih težavah, ki pa niso posebno velike, želja po ljubezni in nekaj podob iz življenja drugih ljudi in s Krasa. Nekatere pesmi so prepričljivi lirčni izlivi občutljive duše, v drugih je še iskanje, nedodelanost in hoja za modrimi novostmi (tudi opuščanje ločil). Očitna je tesna naslonitev na ljudsko pesem, iz katere vpleta cele verzne ali posnema slog in ritem (Pesem, Narodna, Slutnja, Samomorilka, Balada, Odhajam, Slovo). Če je ta vpliv očiten in hoten, pa je zaznaven še od neke Kosočev, Kocbekov, Lorcov in morda še kak. Marijan Kramberger v uvodni besedi na ovitku poudarja te vplive, hvali pa Kravosovo zvestobo slovenski lirčni tradiciji, zaupanje v pesniško besedo in občestvo, poezija je zanj še zmeraj »komunikacija in združevanje ljudi proti ne-človeškemu svetu«.

Kravos trdi sam, da mu je poezija nekaj sprotnega, vsakdanjega in zato nujnega, ne pa enkratni zapis o enkratnih stvareh. Tudi bi želel v vsakem trenutku zajeti vso raznolikost in vsestransko veljavnost življenja, zato ima neenoten oblikovalni prijem, ker je treba vsako stvar po svoje povedati. Običajna poetika mu je tuja in z njo se npr. v pesmi Garcia in možuhi tudi spopada: »Pobral se je Garcia s tega sveta... / Zbežal je bledim možuhom z očali... / Možuhi plezajo na svojo bergle, / da bi ga dosegli. / On pa je v travi, v murnovi luknji, / glas mu odneva visoko.«

Pesmi so skoraj vse kratke, v prostem verz, moderne, vendar je avtor pogosto ohranil rimo, vsaj v nekaj verzih. Uporabil je tudi vrsto pesniških figur, kot so: aliteracija: »Skrivnostno šepet šelesti«; anafora (str. 20, 21, 36, 37, 64); epifora (16, 23, 31); geminacija (21, 23, 36, 57, 59, 63, 72); ponavljanje verzov (22); brezvezje (65); poskusil se je tudi v gazeli (Gazela o brezovi veji). Sveže, nove, včasih drzne so njegove metafore, ki dajejo pesmim osebno noto: legam med vzdih, rojevam ptice, zarja nabira kresnice, na koži mi cvetete spominčica, obraz se zapira v trudnost, dan je dogoreval kot krik umiranja, nebo razpotegneno zdeha, sipki zrak rumeni, večje snubijo moje zenice, nad mano jezdijo vroči valovi zraka, na svoje srce poklekneš in umreš, dnevi trobeliko žvečijo, dekleta zgibavajo rosne ude, riba se prahi na sončni ponvi, stene neba so ometane z blatom večnega dna...

(Prim. oceni: Zora Tavčar, *Zaliv*, 1969, št. 20-21, 198-197; Franc Jeza, *Literarne vaje*, 1969, XXI., št. 1, 25-26.)

Druga Kravosova pesniška zbirka ima naslov *Trikotno jadro* (Založba Lipa - Založništvo tržaškega tiska, Koper - Trst 1972). Tudi ta zbirka je razdeljena v štiri cikle: prvi je brez naslova, sledijo Kuwajeve pesmi, Pričevanje iz Teskuka in Stare pesmi.

Naslov *Trikotno jadro* kaže, da sega to jadro od avtorjeve ožje domovine do Afrike in Južne Amerike, in pod tem jadrom pesnik jadra in prepeva o svojih doživetjih in spoznanjih.

V prvem ciklu opeva svojo deželo, ki »je dežela sonca, / je dežela širše vode, / je dežela pravice in burje, / kamenja in brinja...«, je vrt z rožami, s smehom, »v njej hodijo ljudje pokonci«. Kraški kamen je bil nekoč školjka, zato je v njem »beli zvok sivega morja« in ta »nemirni glas kamnitega morja« je urekel Lepo Vido in pesnika. Manjka nam besed, da bi izrazili, kar se dogaja v naravi in v naši notranjosti, »vsak človek je / navsezadnje brez besed in sam«. V mestu prevladujejo dim, pepel in stolpnice, »brez ene same kravice, / brez ene same rožice, / brez

ene same mehke travice«. Marca vse brsti / »vse bo še dobro — brez bolečin«. V Aprilski revoluciji pesnik zašalo ves svet »noro pomladi«, ker ga »vsak po malem živi in sanja«. Ko gre ponoči skozi Tivoli, se zboji, da nekoč zmanjka zvezd. »Tišina tišina / edina velika pesem / sveta.« Nič novega ni, če ješ svoje srce za malico, potem pa stopiš pred puške in »rdečih oči kričiš: / živio svoboda!« Pesnika je sram, da je »član in podpornik zahodne civilizacije«, rad bi se odselil.

V drugem ciklu se res preseli v Afriko in zapoje sedem Kuwajevih pesmi: najprej o njegovem rojstvu, dalje njegovo bojno pesem, njegov odhod v gozd, da vidi živalski ljubezenski ples ter si s tem pridobi moč nad njimi, zajetje nosoroga, s čigar mesom se nasiti vsa vas, určni les proti kačjemu piku in Kuwajevo starost, ko je nadložen in odvisen od sinov, da kliče smrt.

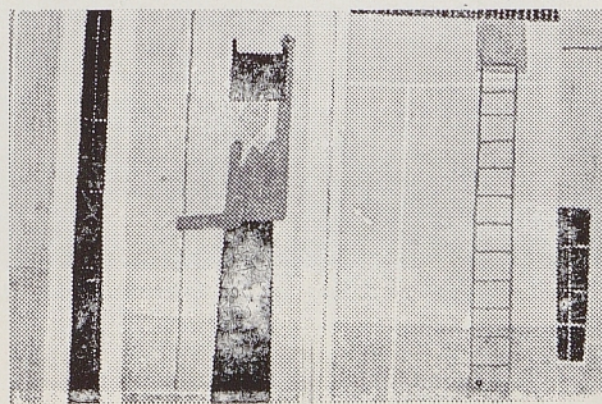
Še večji skok čez morje napravi v Južno Ameriko, kjer je prišel v davni na zemljo Keoteti, začel voditi ljudi, si dal postaviti tempelj »za kri, tekočino zemlje«, vzal ženo Mectli, končno pa odšel skozi ogenj »v temo podzemlja«. Človeštvu je dal nauke v obliki nekakih nasprotij, npr.: »ne sovraži, če ne ljubiš. / ne ljubi, če ne sovrašiš, / človek.« Sledita še dva obrednika o žrtvovanjih in podobnem ter obredni spev.

V Starih pesmih je spet doma in občuduje gotški meč husitskega bojvnika — prijatelja. Ribič vesla, da reši deklo sredi morja. Dekle leži na produ, pene ji dajejo »tisoč belih poljubov«. V knjigi je našel njen las, »v prsih me je zaboletela tenka, zvita bolečina«. Ljubezen je lahko »bela / trda / žalostna«. Ljubosumen je, »v meni raste mušnica, / rdeča, z ostrimi pikami. Sveča »samoto žge«. Zapustil jo je, zato »iz prazne skodelice / iščem žejna hladne vode«. Sama je, fant je šel k drugi. Kmenjiki jezdijo v noč, za gozdom plešejo vile in se maščujejo nad vitezi, ki so jih zmotili. V Legendi reši sv. Jurij deklico pred zmajem in pesem se zaključuje s prešernovskim naukom »stropuškim dekletom«.

Taka je vsebina in ideja druge zbirke. Bravec obsedi pred njo presenečen in zmeden, ker je sestavljena iz dveh popolnoma različnih vrst pesmi. Prvi in četrti cikel nadaljuje dosedanje Kravosovo pesniško ustvarjanje s problemi in doživetji pesnikovskega vsakdanjega življenja v Trstu, ob morju, na Krasu in v Ljubljani. Posebno živ, nov in aktualen je prvi del, ker imamo v njem različne probleme, ki tarejo današnji svet. Pesnikov jezik je žlahten, primere so sveže in samorasle, oblika prosta. V Starih pesmih je očitnejša naslonitev na ljudsko pesem (Skodelica, Sama, Skica v belem), približal se je otroški pesmi (Pravljica, Veverka), epski pripovedi (Premaganec, Breze) in legendi (Legenda).

Posebno vprašanje pa so afriške in južnoameriške pesmi. V prvih je tu pa tam čutiti pristno poezijo (Kbaluvi, Po srečnem lovu) in tudi miselnost primitivnih afriških lovcev, medtem ko je o drugih težko reči, kaj so pravzaprav: poezija, kronika, stara zgodovina ali modno poligravanje z besedami in stavki, ki niso stavki (npr.: »kdor dojam, se dviga. kdor ne dojam, ostaja daleč.« To ni »poezija nekaj sprotnega, vsakdanjega in zato nujnega«, ampak iskanje čistotike po zgledu nekaterih mlajših slovenskih pesnikov. (Dalje)

Lojze Spacal: Oprema Vukove knjige Zemlja na zahodu (1959)

Vrtovi muz

knjige

FRANCE VODNIK:

PREVREDNOTENJA

Pri Mariborski Založbi Obzorja je izšla knjiga Franceta Vodnika z naslovom *Prevrednotenja*. S knjigama *Ideja in kvaliteta* ter *Kritična dramaturgija*, ki sta izšli pred leti, dopolnjuje duhovno podobo enega izmed vodilnih slovenskih esejistov med obema vojnama. Vodnik se je rodil leta 1903 v Podutiku pri Ljubljani, bil po poklicu profesor slovenščine, sedaj živi kot upokojenec v Ljubljani. Po letih in idejah je bil sodobnik in prijatelj Toneta Vodnika, Edvarda Kocbeka, Srečka Kosovela, Boža Voduška, slikarjev Kraljev in vrste drugih, ki so ustvarili slovenski ekspresionizem.

France Vodnik je pisal pesmi — njegova zbirka ima značilen naslov *Borivec z Bogom* —, literarne in gle-

dališke kritike, teoretične članke in razprave o slovstvu, ideološke in literarne eseje, polemike itd. Sam pravi, da se je posvetil skoraj izključno eseju in kritiki, ker je čutil tukaj svoje poslanstvo in moč. Zrasel je iz mladinskega gibanja cirkus Križa na gori, torej iz »križarstva«, ki je hotelo človeka prenoviti v pravem evangelijskem duhu, kar je prišlo do izraza šele po drugem vatikanskem koncilu. Križarji so prelomili s slovensko preteklostjo, zato so začeli reševati predvsem vprašanje lastnega narodnega življenja in kulture. Šlo je za prevrednotenje v pojmovanju zgodovine, duhovne in literarne preteklosti, a tudi boj za nove vrednote. Bili so mladi, vendar niso hoteli kakor danes vsega podreti, ampak so zajemali iz izročila in zidali na osnovah tiste kulture, ki so ji položili temelje najboljši možje od Trubarja do Cankarja.

Proti pojmovanju, da je kultura samo sredstvo za doseg drugotnih ciljev in za uveljavitev ideologije, so zagovarjali avtonomne vrednote, proti zagrizenosti strpnost, proti ideološki opredeljenosti človeško pristnost ali avtentičnost. Borili so se za narodno sintezo, odkrivali pravega duha krščanstva, ki je moralo prevevati vse življenje in delo. V tem

je bil Vodnik dosleden in zvest samemu sebi in svojega prepričanja ni skrival niti v povojnih esejih, ko so mnogi umačnili svojo glavo kot polž v hišico.

Vodnikova knjiga *Prevrednotenja* je dragocen prispevek za poznavanje gibanj in umetniških smeri med obema vojnama, dobe, ki jo današnja mladina malo pozna, dala pa je može, kot so Kosovel, Tone Vodnik, Kocbek in vrsta drugih. O tem govorijo zlasti ciklus esejev *Dialektika* in *metafizika* slovenstva, ki obsega devet razprav. Nadaljujejo se v drugem ciklu *Estetika* in *sociologija* umetnosti, kjer so štirje načelni eseji, pet je posvečenih Cankarju, po eden pa Kocbeku, Magajni in Mišku Kranjcu, trem sodobnikom, ki so si šele utirali pot v svetu umetnosti. Vodnik je ocenil tudi njihove prve knjige in kritike so tu ponatisnjene.

Vodnik pa je gojil tudi literarno zgodovino, o čemer pričajo razprave o staroslovencih in mladoslovencih, o Mencingerjevi Moji hoji na Triglav in drugem.

V zadnjem delu so zbrane polemike, ki jih je vodil Vodnik z Josipom Vidmarjem, Ivom Brnčičem, Božom Voduškom in drugimi, ki so skušali neznanstveno dokazati, da katoličan sploh ne more biti umetnik, češ da je moralno vezan.

Knjiga obsega 350 strani in kaže na Vodnikovo veliko literarno razgledanost, temeljito ideološko podlago, izostren estetski čut ter izredno poštenost, zato je dragoceno delo, vredno branja in tudi poznavanja.

MARTIN JEVIKAR

gledališče

Gledališke hiše so povsod pripravile programe za novo sezono. Tržaško poklicno gledališče je imelo mnogo posla z upravnimi zadevami in je doseglo prav na koncu stare sezone položaj Stalnega slovenskega gledališča. Zaradi tega se je načrt za novi repertoar nekoliko zakasnil in ni bil še povsem jasno dognan. Vendar upamo, da bo upravni svet nadoknadil svoje delo v teh poletnih mesecih in da se bo lahko sezona pričela redno. Upamo tudi, da bo novi upravni svet imel srečno roko pri izbiri del, ki jih bomo gledali v novi sezoni.

»Višarski zvon« poje na Repentabru pod vodstvom Avgusta Ipavca

POJASNILO

Spoštovano uredništvo,

v vaši reviji, ste objavili v dveh zapisih »pod črto« (1972, šte. 2, str. 36 in 1972, šte. 3, str. 56) vest, da sem bil izključen z univerze v Ljubljani zaradi strokovnih stališč, za katere sem se zavzel na drugem posvetu slovenskih pedagogov na Bledu (od 27. do 29. maja 1971) (katera sem izpovedal v razgovoru za okroglo mizo na uredništvu Dela dne 3. decembra 1971).

Moram vam sporočiti, da to obvestilo, katerega ste namenili vašim bralcem, ni točno.

S položaja direktorja pedagoškega inštituta pri univerzi v Ljubljani sem namreč sam odstopil s 1. februarjem 1972. Iz tega sledi, da nisem bil od nikogar izključen z univerze v Ljubljani. Nasprotno, dolžnosti direktorja pedagoškega inštituta pri univerzi v Ljubljani sem opravljal vse do 24. maja 1972. S tem dnem me je namreč univerzitetni svet na mojo ponovno prošnjo razrešil te funkcije.

Razen tega je moje delovno mesto še naprej v zvanju višjega znanstvenega sodelavca na pedagoškem inštitutu pri univerzi v Ljubljani. Prav tako ostajam kot zunanji sodelavec univerze predavatelj na oddelku za pedagogiko filozofske fakultete v Ljubljani.

Dr. Franc Pediček

Ljubljana, 3. julija 1972

KRSTNA PREDSTAVA MAHNIČEVEGA SLOVENSKEGA SATIRA

(nadaljevanje s strani 107)

odlikujejo zlasti besedila z literarno zgodovinsko osnovo, in gledališka dela, ki odražajo pristnost slovenske miselnosti in čustvovanja.

Tudi Satira je napisal za radio. Za oder bi ga napisal drugače, je dejal. Vendar je bil zadovoljen z zamislijo, da ga igramo na odru in mu damo tisti vizualni poudarek, kjer je ta možen. Tako je na odru Koroški satir doživel svojo krstno predstavo. (Poleg Koroškega je namreč napisal za tržaški radio tudi Kranjskega in Primorskega satira, ki imata poseben krajinski izraz.)

Morda bi posebej opozorili na tisto zdravo misel, ki diha iz narodne pesmi in ki je gledavce posebno očarala. Ta ljudska modrost govori o delu in o veselju po delu, govori o ljudeh, ki ne morejo živeti brez ljubezni, govori o zakonu; župnikova pridiga je aktualna tudi za današnji zmaterializirani čas. Iz tega bogatega izbora narodne poezije diha tudi vera v prihodnost, ki človeka zmeraj znova dviga iz potrtosti in mu daje moči za nadaljnje življenje, čeprav je to včasih težko!

V celotni predstavi pa se odraža tudi tista slovesna obrednost, ki je od nekdaj spremljala naše ljudi ob najbolj pomembnih dogodkih življenja. Zaradi vsega tega je predstava na Repentabru resnično uspela.

Dolg jezik naših sodelavcev

CVETJE IZ DOMAČIH LOGOV

»Obala«, revija ki izhaja v Kopru, na drugi strani Tržaškega zaliva, je v svoji zadnji številki objavila članek izpod peresa Stojana Žitka o zamajskih revijah. O Mladiki pisec z gotovostjo trdi, da »je nehala izhajati leta 1966«.

Presenečeni nad tem smo stopili do urednikov Mladike in jih vprašali, kaj menijo o tem in kaj bi imeli k temu pripomniti. Ogorčeni so nam dali sledečo izjavo:

»Tujega nočemo, svojega ne damo!«

OBVESTILO

Tistim našim malčkom, ki so po Rojanu iskali šolo Fran RJAVEC — glej šolske vesti v Primorskem dnevniku —,

sporočamo

da gre za šolo Fran ERJAVEC, ki nosi ime po znanem slovenskem pisatelju in prirodoslovcu.

OPRAVIČILO

Vsem, ki so se udeležili tabora Slovenske prosvete na Repentabru, se organizatorji oprostajo zaradi vetra, ki je motil predstavo. Posebej se opravičujejo dopisniku Primorskega dnevnika Stojanu Spetiču. Obljubljajo, da se bodo prihodnje leto potrudili, da vetra ne bo. Recept proti vetru so organizatorjem posredovali bivši borci, ki so na isti dan ob isti uri zborovali pod milim nebom na Opčinah. Po poročilih dopisnika Primorskega dnevnika menda vetra tam res ni bilo.

OGLAS

Pri Mladinski knjigi v Ljubljani bo v kratkem izšel v sozaložništvu z ZTT »Psiho-ideološki priročnik za branje Primorskega dnevnika, glasila Slovencev v Italiji«. Prednaročniška cena 1 ND. Javnim delavcem, uredništvom in knjižnicam bo brošura na razpolago brezplačno.

POZIV

Tiste, ki bi se radi spustili v polemiko na temo FENOMEN SLOVENEK - MED DOMOM IN SVETOM, pozivamo, da pošljejo svoje prijave na: »Center za raziskovanje fenomenoloških težav Slovencev — Trst«.

Uvodni referat bo imel Vladimir Vremec. Priglasili so se že Aleš Lokar, Boris Pahor in drugi.

Lojze Spacal: Čolni

Soseda je ves dan navijala gramofon, da bi jezila soseda. Neko jutro je našla pred vrati listek: »Gospa, zdaj se Vam pa tri tedne ni treba truditi z gramofonom, ker grem na počitnice.«

—o—

»Veš, Tomažek,« pojasnjuje očka, »na svetu se rodi vsak dan mnogo otrok. Poslušaj uro: ob vsakem tiltak se rodi en otrok.«

»Kaj pa če se ura ustavi?«, vpraša Tomažek.

—o—

Učiteljica: »Kako pa to, Tinček, da imaš oteklo desno lice?«

Tinček: »Zato ker je moj ata levičar.«

—o—

Razumnik je slonel na ograji ob Donavi in gledal vso to množino vode, ki je tekla mimo njega.

»Čudno,« je razmišljal, »vsa ta voda zgrmi v morje. Kako da morje ne preplavi bregov?«

Potem se domisli: »A, seveda, v morju 'so gobe!«

**za
dobro
voljo**

»Včeraj se je nekdo peljal z biciklom in sredi prazne ceste grdo padel. K sreči se ni polomil ampak samo opraskal. Ljudje so se smejali, jaz pa se nisem.«

»Kdo pa je padel?«

»Uganite!«

—o—

Šef: »Lepo je pri vas, res lepo. Vidim, gospod Zajc, da ste doma mnogo spretnejši in pridnejši kot v službi. Kako to?«

Zajc: »Najbrž zato, gospod šef, ker zna moja žena mnogo bolje organizirati delo kot vi...«

Reporter pride k starčku, ki je izpolnil sto let. Izpraševal ga je o vsem mogočem, ob slovesu pa je dejal:

»Upam, da vas bom čez deset let mogel spet obiskati.«

»O, zakaj pa ne,« je vzpodbudno rekel mož, »saj ste videti prav čvrsti...«

—o—

»Veš, kakšna je podobnost med zdravnikom in dežnikom?«

»Tega pa ne vem.«

»Prvega in drugega se spomniš le takrat, kadar ga potrebuješ?«

SPOROČILA UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Ta številka Mladike je dvojna. Naslednja številka bo izšla septembra po poletnih počitnicah.

Vsem, ki so se prijazno odzvali našemu pismenemu vabilu, s katerim smo jih prosili, da poravnajo zaostalo naročnino, se najlepše zahvaljujemo. Prav posebna zahvala pa gre onim, ki so redni naročnini priložili tudi dar za naš tiskovni sklad.

Prosimo vse, ki se na našo prošnjo še niso odzvali, da to store.

Tokrat za naše gospodinje

VELIKI PELLAPRAT

»Prvi kuhar sveta«

Dragoceno zbirko receptov je sestavil sloveči mojster kuharske umetnosti Henri Paul Pellaprat. Knjiga obsega skoraj osemsto strani velikega formata in nad tri tisoč receptov. Vsak recept ima poleg slovenskega še izvirni naslov v francoščini. 284 barvnih fotografij pestro dopolnjuje tekst, ki zajema še poglavja praktičnih nasvetov o sprejemanju gostov, serviranju jedi in tehnologiji kuhanja nasploh. Napočil je čas poletnih počitnic. Marsikateri gospodinja bo v razvedrilo, da preizkuša na novo svoje kuharske sposobnosti. Naj si »moderna francoska in mednarodna kuharska umetnost« utrepa pot tudi v vaš dom!

tržaška knjigarna

TRST - Ul. sv. Frančiška 20

Telefon 61-792

**BOGATA ZALOGA GOSPODINJSKIH, OKRASNIH
IN NABOŽNIH PREDMETOV - LESTENCEV - SVETIH
PODOB IN ROŽNIH VENCEV**

Keržè

Trg S. Giovanni 1 — T R S T — Tel. 35-019

R I M - Slovenski

„HOTEL BLED“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme 40
Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje

Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami